

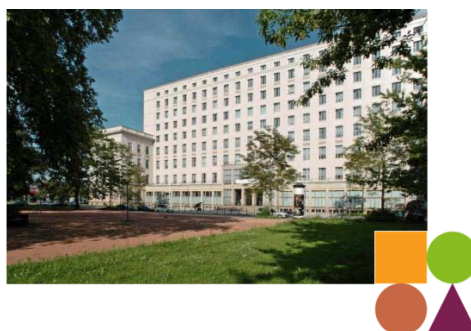
Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg V A / 2014–2020

Wörterbuch der Fachterminologie

Slovník odborných pojmů

Transnationales Bildungsprojekt –
nachhaltige und effiziente
Ressourcennutzung

Mezinárodní vzdělávací projekt –
udržitelné a efektivní využívání zdrojů

Liberec 2019

Dieses Projekt wird durch das SN-CZ 2014-2020 - Programm der EU zur Förderung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit zwischen dem Freistaat Sachsen und der Tschechischen Republik gefördert - Projektnr.: 100246598.

Tento projekt je podpořen z prostředků Evropské unie prostřednictvím Programu spolupráce Česká republika-Svobodný stát Sasko SN-CZ 2014-2020 – číslo projektu 100246598.

Inhaltverzeichnis/Ob sah

1	Das Deutsch-Tschechisch Wörterbuch	7
1.1	A	7
1.1.1	Abraum	7
1.2	B	7
1.2.1	Bergbaufolgelandchaft	7
1.2.2	Bergbaufolgesees	7
1.2.3	Bergbausanierung	7
1.2.4	Berme	7
1.2.5	Boden	8
1.2.6	Bodenkonsolidierung	8
1.2.7	Böschung	8
1.2.8	Böschungssystem	9
1.2.9	Bruchfeld	9
1.3	D	9
1.3.1	Dichte	9
1.3.2	Dilatanz	9
1.3.3	Durchlässigkeit	10
1.3.4	Durchlässigkeitsbeiwert	10
1.4	E	10
1.4.1	Elektrische Widerstandstomografie	10
1.4.2	Elektrischer Widerstand	10
1.4.3	Erdrutsch	10
1.4.4	Erosion	11
1.4.5	Erosionsschlucht; Erosionsrinne	11
1.4.6	Erstes Eintreffen	11
1.5	F	11
1.5.1	Fels Diskontinuität	11
1.5.2	Felsenstadt	11
1.5.3	Felsentor	12
1.5.4	Filterbrunnen	12
1.5.5	Flöz	12
1.5.6	Fuzzylogik	12
1.6	G	12
1.6.1	Geländebruch	12
1.6.2	Gestein	13
1.6.3	Gewässeraushub	13
1.6.4	Grenzzustand	13
1.6.5	Grenzzustand der Gebrauchstauglichkeit	13
1.6.6	Grenzzustand der Tragfähigkeit	13
1.6.7	Großtagebau	13
1.6.8	Grundwasser	14
1.6.9	Grundwasserabsenkung	14
1.6.10	Grundwasserhemmer	14
1.6.11	Grundwasserkörper	14
1.6.12	Grundwasserleiter	14
1.6.13	Grundwassermessstelle	15
1.6.14	Grundwasserspiegel, freier	15
1.6.15	Grundwasserstauer	15
1.6.16	Grundwasserwiederanstieg	15
1.7	H	15
1.7.1	Halde	15
1.7.2	Haldensickerwasser	16

1.7.3	Hangendes	16
1.7.4	Hodochrone	16
1.7.5	Hohlraum	16
1.7.6	Hohlraumanteil	16
1.7.7	Hohlraumziffer/Porenzahl	16
1.7.8	Hydraulischer Widerstand	17
1.8	K	17
1.8.1	Kapillarspannung	17
1.8.2	Kies	17
1.8.3	Kippe	17
1.8.4	Konfiguration von Elektroden	17
1.8.5	Konsistenz	17
1.8.6	Kopfwelle	18
1.8.7	Korndichte	18
1.9	L	18
1.9.1	Lagerungsdichte	18
1.9.2	Landschaft	18
1.9.3	Lehm	18
1.9.4	Liegendes	19
1.9.5	Lockergestein	19
1.10	M	19
1.10.1	Methode t0 / Plus-Minus-Methode	19
1.10.2	Modellierung des Wasserhaushalts	19
1.10.3	Multikriterielle Analyse	20
1.10.4	Muren	20
1.10.5	Muskauer Faltenbogen	20
1.11	N	20
1.11.1	Nachsorge	20
1.11.2	Nordböhmisches (Nordtschechisches) Braunkohlebecken . . .	20
1.11.3	Nutzung von Grubenwässern, Nutzung von Grundwasser . . .	21
1.12	P	21
1.12.1	Plastizität	21
1.12.2	Poren	21
1.12.3	Porenzahl	21
1.13	R	21
1.13.1	Refraktierte Welle	21
1.13.2	Refraktionsseismik	22
1.13.3	Reibungswinkel	22
1.13.4	Rekultivierung der Landschaft	22
1.13.5	Restloch	22
1.13.6	Ringnetzbarrieren	22
1.13.7	Risikoanalyse	23
1.13.8	Risikomanagement	23
1.13.9	Rutschung	23
1.14	S	24
1.14.1	Sackung	24
1.14.2	Sand	24
1.14.3	Scheinbarer spezifischer Widerstand	24
1.14.4	Scherfestigkeit	24
1.14.5	Schluff	24
1.14.6	Schotter	25
1.14.7	Schwallwelle	25
1.14.8	Sedimentation	25

1.14.9	Seismische Tomografie (von der Oberfläche aus)	25
1.14.10	Setzung	25
1.14.11	Spezifischer Widerstand	26
1.14.12	Standrohrspiegel	26
1.14.13	Standrohrspiegelhöhe	26
1.14.14	stillgelegter (beendeter) Tagebau	26
1.14.15	Sümpfung	26
1.14.16	Systemwartung	26
1.15	T	27
1.15.1	Tagebau	27
1.15.2	Tagebauflutung	27
1.15.3	Tiefbau (im Bauwesen)	27
1.15.4	Tiefbau, Untertagebergbau	27
1.15.5	Ton	27
1.15.6	Trockendichte	28
1.16	U	28
1.16.1	Unterirdische Hohlräume	28
1.17	V	28
1.17.1	Verdichtung	28
1.17.2	Verflüssigung	28
1.17.3	Verwitterung	28
1.17.4	Vorflut(er)	28
1.18	W	29
1.18.1	Wassergehalt	29
1.19	Z	29
1.19.1	Zustand	29
2	Česko-německý slovník	30
2.1	A	30
2.1.1	analýza rizik	30
2.2	Č	30
2.2.1	čelná vlna	30
2.2.2	čerpací / odvodňovací vrt	30
2.2.3	číslo pórovitosti	30
2.3	D	31
2.3.1	dilatance	31
2.3.2	důl po ukončení provozu	31
2.3.3	dynamické bariéry proti kamenotokům	31
2.4	E	31
2.4.1	elektrický odpor	31
2.4.2	eroze	32
2.4.3	erozní strž; erozní rýha	32
2.5	F	32
2.5.1	fáze následné péče	32
2.5.2	fuzzy-logika	32
2.6	H	33
2.6.1	halda (vnější výsypka, odval)	33
2.6.2	hlína	33
2.6.3	hlubinný důl, hlubinné dobývání	33
2.6.4	hlušina	33
2.6.5	hodochrona	33
2.6.6	horninová spára	34
2.6.7	hustota	34
2.6.8	hustota suchého materiálu	34

2.6.9	hustota zrn	34
2.6.10	hutnění	34
2.6.11	hydraulická vodivost	34
2.6.12	hydrogeologický izolátor	35
2.7	J	35
2.7.1	jemnozrnný písek, písčitohlinitý jíl, silt, prach	35
2.7.2	jíl	35
2.8	K	36
2.8.1	kapilární napětí	36
2.8.2	kolektor	36
2.8.3	konfigurace elektrod	36
2.8.4	konsolidace zeminy	36
2.8.5	konzistence	36
2.8.6	krajina	37
2.9	L	37
2.9.1	lavice, lavička, berma	37
2.10	M	37
2.10.1	management rizik	37
2.10.2	materiál vybagrovaný z koryta vodního toku nebo vodního díla	37
2.10.3	měrný odpor	37
2.10.4	metoda t0	38
2.10.5	mezní stav	38
2.10.6	mezní stav nostnosti	38
2.10.7	mezní stav provozuschopnosti (použitelnosti)	38
2.10.8	modelování vodní bilance	38
2.10.9	monitorovací vrt	39
2.10.10	multielektrodová odporová metoda, těž odporová tomografie .	39
2.10.11	multikriteriální analýza	39
2.10.12	mury (suťové proudy)	39
2.10.13	Mužákovský vrásový oblouk	39
2.11	N	39
2.11.1	nadloží, strop dulního díla, nadložní vrstva	39
2.11.2	nesoudržná zemina	40
2.12	O	40
2.12.1	obsah vody	40
2.12.2	odpor poloisolátoru	40
2.12.3	opětovný nárůst hladiny podzemní vody	40
2.13	P	40
2.13.1	piezometrická hladina	40
2.13.2	piezometrická výška	41
2.13.3	písek	41
2.13.4	pískovcové skalní město	41
2.13.5	plasticita	41
2.13.6	podloží, počva	41
2.13.7	podzemní dutiny	41
2.13.8	podzemní stavba (stavebnictví)	42
2.13.9	podzemní voda	42
2.13.10	pokles (sesednutí)	42
2.13.11	pokles hladiny podzemní vody	42
2.13.12	poloisolátor	42
2.13.13	pórové číslo	42
2.13.14	pórovitost	43

2.13.15	pórový prostor	43
2.13.16	póry	43
2.13.17	povrchový důl, povrchové dobývání, lom	43
2.13.18	přívalová vlna	43
2.13.19	Propad terénu	43
2.13.20	propustnost	44
2.13.21	průsakové vody z hald	44
2.13.22	první nasazení	44
2.14	R	44
2.14.1	recipient	44
2.14.2	refragovaná vlna	44
2.14.3	refrakční seismika	45
2.14.4	rekultivace krajiny	45
2.14.5	rekultivační jezero	45
2.15	S	45
2.15.1	sanace po těžbě	45
2.15.2	sedání	45
2.15.3	sedimentace	46
2.15.4	seismická tomografie (z povrchu)	46
2.15.5	sesuv	46
2.15.6	sesuvné území / závalové pole, sesuvné pole,	46
2.15.7	Severočeská hnědouhelná pánev (SHP)	46
2.15.8	skalní brána	47
2.15.9	skalní hornina	47
2.15.10	sloj	47
2.15.11	smyková pevnost	47
2.15.12	stav	47
2.15.13	svah	47
2.15.14	svahový pohyb	48
2.15.15	systém odvodnění dolu / lomu	48
2.16	Š	48
2.16.1	štěrcík, hrubý písek	48
2.16.2	štěrk	48
2.17	T	49
2.17.1	terasovitý (stupňovitý) svah	49
2.17.2	těžební krajina	49
2.18	U	49
2.18.1	údržba systémů	49
2.18.2	úhel tření	49
2.18.3	úložná hustota vrstev (hutnost půdy, uvrstvení půdy)	49
2.19	V	50
2.19.1	velkolom	50
2.19.2	vnitřní výsypka	50
2.19.3	volná hladina podzemní vody	50
2.19.4	využití důlních vod, využití podzemní vody	50
2.20	Z	50
2.20.1	zatápění zbytkové jámy	50
2.20.2	zbytková jáma	51
2.20.3	zdánlivý měrný odpor	51
2.20.4	zemina	51
2.20.5	ztekucení	52
2.20.6	zvětrávání	52
2.20.7	zvodeň	52

1 Das Deutsch-Tschechisch Wörterbuch

1.1 A

1.1.1 Abraum

beim Abbau nutzbarer Gesteine oder Minerale unter oder über Tage anfallendes, für den Betrieb nicht brauchbares und daher abzuräumendes Material.

Lexikon der Geowissenschaften

hlušina

Báňské předpisy definují hlušinu jako materiál, který je nežádoucí příměsí v surovině. Vytěží se, dále se neupravuje a uloží se na haldy. Hlušina je takto vnímána i v geologii a hornictví. *Benkovič*

1.2 B

1.2.1 Bergbaufolgelandschaft

in großräumigen Gebieten des Bergbaus während des Abbaus oder nach dessen Ende entstehende oder entwickelte Landschaft.

těžební krajina

Krajina formovaná reps. narušená povrchovou i podpovrchovou těžbou nerostných surovin.

1.2.2 Bergbaufolgesee

Aus einem Restloch oder einer Tieflage in der Kippe durch Grundwasserwiederanstieg und/oder Flutung entstandener See. Mehrere Begriffe sind üblich, auch Bergbaurestsee, Tagebausee.

rekultivační jezero

Rekultivační jezero je jezero, které vzniklo nebo vzniká během rekultivačních procesů obnovujících přirozený ráz krajiny, která byla narušena důlní nebo jinou činností člověka.

1.2.3 Bergbausanierung

Unter diesem Begriff werden alle Maßnahmen, die zur endgültigen Einstellung des Bergwerkbetriebes erforderlich sind, zusammengefasst. Damit umfasst er nicht nur bergrechtliche Tatbestände sondern auch andere Tätigkeiten, die Umwelt und Umwelttechnik betreffen (Wasser, Abfälle, Forst, Naturschutz u.a.). Auch als Sanierungsbergbau bezeichnet.

sanace po těžbě

Přijetí a realizace opatření k nápravě následků těžby.

1.2.4 Berme

Ist ein Absatz / eine Trennebene in einer Böschung (am äußeren Umriss). Schmale, ebene Fläche in einer treppenartig geformten Böschung.

lavice, lavička, berma

Pojem berma se používá pro lavici i v češtině a dokonce ve stejném významu, tj. rovná plocha dávající svahu schodovitou strukturu.

1.2.5 Boden

Natürlich vorkommendes Material, durch das der obere Bereich der Erdkruste gebildet wird, bestehend aus Partikeln (Minerale, Bruchstücke von Gesteinen oder organischen Stoffe) und einem variablen Gehalt an Wasser und Luft. Die genaue Definition unterscheidet sich fachspezifisch:

- Bodenmechanik: alle Kornmischungen mit Größen kleiner 63 mm (Ton, Schluff, Sand, Kies, Steine, Mudde, Torf), auch künstlich hergestellte Partikel (Recycling, Brechkorn, MBA)
- Bodenkunde: natürliche Ablagerungen der oberen belebten Bodenzone (Ton, Schluff, Sand, Humus)
- Geologie: natürliche und anthropogene Ablagerungen bis in große Tiefen.

zemina

Přírozně se vyskytující materiál tvořící svrchní část zemské kůry, sestávající se ze zrn (minerálů, úlomků hornin nebo organických látek), které od sebe mohou být snadno mechanicky odděleny a z proměnlivého obsahu vody a vzduchu mezi zrny. Pojem „půda“ je používán jako souhrnné označení látek, skládajících se ze směsi pevných částic různé velikosti a kapalných a plyných látek. Přesná definice se liší v závislosti na oboru:

- půdní mechanika: všechny směsi zrn o velikostech menších, nežli 63 mm (jíl, silt, písek, štěrk, kameny, bahno, rašelina), rovněž uměle vytvořené částice (recyklace, drcení, MBA)
- pedologie: přírodní usazeniny svrchní živé půdní zóny (jíl, silt, písek, humus)
- geologie: přírodní a antropogenní usazeniny až do velkých hloubek

1.2.6 Bodenkonsolidierung

Verformung von Boden im Laufe der Zeit, verursacht durch statische Belastung und begleitet durch eine Verringerung des Porenvolumens in Folge der Verdrängung des Wassers aus dem porösen Umfeld

konsolidace zeminy

Deformace zeminy v čase způsobená jejím statickým přitížením a doprovázená zmenšením objemu pórů v důsledku vytlačování vody z pórového prostředí

1.2.7 Böschung

künstlich hergestellte, geneigte Geländeoberfläche (natürlich entstanden: Hang)

svah

Svah je forma nakloněného terénu, který se vyskytuje okolo vyvýšených míst.

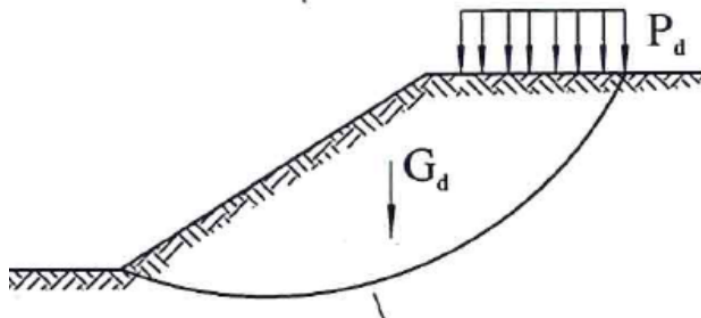

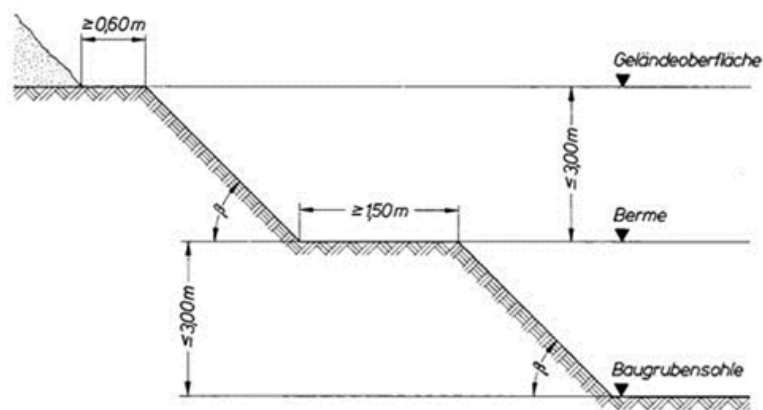
Abbildung nach KATZENBACH

1.2.8 Böschungssystem

Aus zwei oder mehreren Böschungen gebildetes System mit den dazugehörigen Trennebenen (siehe Berme).

terasovitý (stupňovitý) svah

Soustava dvou nebo více svahů oddělených přínáležejícími lavicemi.

1.2.9 Bruchfeld

Verbruch an der Erdoberfläche über untertägigen Abbaufeldern

sesuvné území / závalové pole, sesuvné pole

Propad povrchu nad poddolovaným územím.

1.3 D

1.3.1 Dichte

Masse pro Volumen

hustota

Hmotnost na objem

1.3.2 Dilatanz

Volumenzunahme während des Abscherens.

dilatance

Zvětšování objemu při smykání.

1.3.3 Durchlässigkeit

Eigenschaft von Boden oder Fels, Fluide (Flüssigkeiten, Gase) weiterzuleiten. Mit mathematischen Ansätzen wird der Zusammenhang zwischen Fließgeschwindigkeit und den Eigenschaften des Untergrunds erfasst. $k = (\eta \cdot K) / (\rho \cdot g)$ K – Durchlässigkeitsbeiwert, η – Viskosität, ρ – Dichte der Flüssigkeit, g – Fallbeschleunigung.

propustnost

Hydraulická charakteristika horniny nebo zeminy odvozená z hydraulické vodivosti vztahem $k = (\eta \cdot K) / (\rho \cdot g)$ kde K je hydraulická vodivost, η je viskozita, ρ je hustota tekutiny, g je gravitační zrychlení. Také permeabilita.

1.3.4 Durchlässigkeitsbeiwert

Der durch das Darcysche Gesetz definierte Koeffizient beschreibt die Abhängigkeit der Filtergeschwindigkeit vom hydraulischen Gradienten. (Kennwert: Filtergeschwindigkeit bei hydrl. Gradient von 1 in m/s)

hydraulická vodivost

Darcyho zákonem definovaný koeficient lineární závislosti objemové hustoty toku na gradientu hydraulické výšky.

1.4 E

1.4.1 Elektrische Widerstandstomografie

Geoelektrische Messung mit mehreren Elektroden, die unterschiedlich angeordnet werden, um so die Änderungen des spezifischen Widerstands in der Tiefe entlang eines Profils detailliert darzustellen.

multielektrodová odporová metoda, těž odporová tomografie

Geoelektrické měření za použití celé řady konfigurací elektrod tak, aby byly detailně zmapovány změny měrných odporů s hloubkou podél profilu.

Loke & Barker

1.4.2 Elektrischer Widerstand

Widerstand, der dem Stromfluss geleistet wird. Eigenschaft eines konkreten Objektes, keine Materialeigenschaft. Vgl. spezifischer Widerstand.

elektrický odpor

Odpor kladený tečení proudu. Vlastnost konkrétního objektu, nikoliv materiálová. Srv. měrný odpor.

1.4.3 Erdrutsch

Versetzung von Gesteinsmassen hangabwärts in Folge der Schwerkraft entlang einer streichenden Scherfläche (Massenbewegung von Fels oder Boden an Böschungen oder Hängen).

sesuv

Přemístění horninových hmot po svahu dolů působením gravitace podél definované smykové plochy. (Pohyby masy soudržné horniny nebo půdy na svazích).

1.4.4 Erosion

Prozess der Abtragung und des Transports von Materialien der Erdoberfläche, verursacht durch die mechanische Einwirkung von fließendem Wasser, Wellen, Strömungen, Eis sowie durch von Wind transportierten klastischen Materials.

eroze

Soubor procesů rozrušování a transportu materiálu zemského povrchu, jejichž příčinou je mechanické působení pohybujících se okolních látek, například větru, proudící vody, ledu, sněhu, či pohybujícího se klastického materiálu.

1.4.5 Erosionsschlucht; Erosionsrinne

Grabenerosion, linienförmige Erosion durch Wasser.

erozní strž; erozní rýha

Strž je erozní rýha značných rozměrů, vzniklá zejména v měkkých (sypkých) usazených horninách (zeminách, spraši apod.) nebo sopečných (pyroklastických) uloženíích. V profilu má obvykle tvar písmene V, ve spodní části je ukončena „kuzelem“ z naplaveného materiálu. *UPOL*

1.4.6 Erstes Eintreffen

Zeit des Eintreffens der ersten seismischen Welle zum Sensor (Geophone). Auch erstes Signal, erster Einsatz, Erstankunft.

první nasazení

Čas příchodu první seismické vlny k senzoru (geofonu).

1.5 F

1.5.1 Fels Diskontinuität

Geometrische Region mit fehlender Gesteinsmasse. Trennflächengefüge, Durchtrennungsgrad und Kluftfüllung bestimmen zusammen mit der Gesteinsfestigkeit die „Gebirgsfestigkeit“.

horninová spára

Geometrický region s absencí horninové hmoty. Struktura dělicí plochy, stupeň protětí a výplň puklin určují společně s pevností horniny „pevnost podloží“.

1.5.2 Felsenstadt

Gruppierung von Sandsteinfelsen, die voneinander durch enge Gassen und Klüfte getrennt sind.

pískovcové skalní město

Uskupení pískovcových skalních bloků a věží, které jsou od sebe odděleny úzkými uličkami a soutěskami.

1.5.3 Felsentor

Ein natürliches, an ein Tor oder Brücke erinnerndes geomorphologisches Gebilde. Es entsteht infolge der Erosion des Gesteins durch unterschiedliche Prozesse, zum Beispiel das Unterspülen mit einem Fluss. Auch Diskontinuitäten können zu einem solchen Gebilde führen, indem einzelne Bereiche eine höhere Erosionsrate aufweisen.

skalní brána

Přírodní geomorfologický útvar připomínající svým tvarem bránu. Vzniká erozí hornin poblíž diskontinuit díky interakci mezi erozí a velikostí zatížení nadloží. Zatížení je v oblasti diskontinuity nižší a tudíž tato oblast eroduje rychleji, což vede k rozšiřování diskontinuity a vytvoření skalní brány.

1.5.4 Filterbrunnen

Bohrloch zum Heben von Grundwasser; ausgebaut mit Filterrohr und Filterkies, bestückt mit einer Pumpe. *Glossar LMBV*

čerpací / odvodňovací vrt

Vrt vybavený pumpou k čerpání podzemní vody.

1.5.5 Flöz

Bodenschicht oder Gesteinsschicht, die einen nutzbaren Rohstoff enthält und sedimentär entstanden ist, z.B. Braunkohlenflöz, Kaliflöz, Kupferschieferflöz. *Glossar LMBV*

sloj

Ložisko užitečného nerostu sedimentárního (usazeného) původu, které má větší plošnou rozlohu a deskovitý tvar. *OKD*

1.5.6 Fuzzylogik

Die Fuzzy-Logik ist eine Erweiterung der klassischen Booleschen Logik, die das Arbeiten mit ungenauen oder unsicheren Daten erleichtert. Wo das klassische logische Denken nur Werte von Ja und Nein kennt, kann die Fuzzy-Logik mit einem Bereich von fast sicher bis sehr unwahrscheinlich umgehen.

fuzzy-logika

Fuzzy logika představuje rozšíření klasické booleovské logiky, díky němuž lze lépe pracovat s nepřesnými nebo vágními daty. Tam, kde klasické logické uvažování vyžaduje pouze hodnoty ano a ne, může fuzzy logika pracovat s pojmy jako možná, skoro či velmi. *Computerworld*

1.6 G

1.6.1 Geländebruch

Versagen eines Bauwerks und des umgebenden Bodens

propad terénu

Selhání stavební konstrukce a okolní zeminy

1.6.2 Gestein

Gestein, natürliches Gemisch von Mineralen und/oder Gesteinsbruchstücken und/oder organischen Bestandteilen, das selbständige Einheiten der Erdkruste und des Erdmantels bildet. *Lexikon der Geographie*

skalní hornina

Nehomogenní minerálové asociace vytvářející nezávislé jednotky zemské kůry a pláště. Musí existovat propojení mezi mineralogií a geologickým procesem. (Agregáty z minerálů a příměsí).

1.6.3 Gewässeraushub

Aushub von Sedimenten, der bei der Unterhaltung von Gewässern (Bäche, Flüsse Talsperren,...) anfällt. Er wird auch als Baggergut bezeichnet.

materiál vybagrovaný z koryta vodního toku (z potoka, z řeky) nebo vodního díla (přehrady)

Z vodstev vybagrovaný, sedimentovaný materiál.

1.6.4 Grenzzustand

Zustand des Bauwerks bei Verlust der Tragfähigkeit/ Gebrauchstauglichkeit (Sicherheit = 1)

mezní stav

Stav stavebního objektu při ztrátě nosnosti / Provozuschopnost (použitelnost) (bezpečnost = 1)

1.6.5 Grenzzustand der Gebrauchstauglichkeit

Nutzung nicht mehr möglich, aber Standsicherheit ausreichend

mezní stav provozuschopnosti (použitelnosti)

Provoz (využití) již není možný, stabilita je však dostatečná

1.6.6 Grenzzustand der Tragfähigkeit

Bauwerk versagt

mezní stav nostnosti

Stavební konstrukce selže

1.6.7 Großtagebau

Begriff üblicherweise für große, komplexe Tagebaue zur Gewinnung von Bodenschätzen. Beginnend ab 1920 in Deutschland bei denen kontinuierliche technologische Abläufe zum Einsatz kommen.

velkolom

Obečně používaný pojem pro velké povrchové doly. V Německu se začal se využívat od r. 1920.

1.6.8 Grundwasser

Unterirdisches Wasser, das die Hohlräume der Erdrinde zusammenhängend ausfüllt und dessen Bewegung nahezu ausschließlich von der Schwerkraft bestimmt wird. *DIN 4049*

podzemní voda

Podzemní voda je jakákoliv voda v kapalně formě pod zemským povrchem, v pórech a puklinách zemin a hornin, jak v saturované, tak v nesaturované zóně. Podle českého vodního zákona je podzemní voda definována jako přirozeně se vyskytující voda pod zemským povrchem, jen v pásmu nasycení, v přímém styku s horninami.

1.6.9 Grundwasserabsenkung

Unter der Grundwasserabsenkung versteht man eine gewollte oder ungewollte Absenkung des Grundwasserspiegels. Das Gegenteil ist eine Grundwasseranreicherung. *Lexikon Geowissenschaften*

pokles hladiny podzemní vody

Pod pojmem „pokles hladiny podzemí vody“ se rozumí záměrné nebo samovolné snížení hladiny podzemní vody.

1.6.10 Grundwasserhemmer

Boden- oder Gesteinskörper, der relativ zu seiner Umgebung nur im geringen Maß wasserdurchlässig ist. *Lexikon Geowissenschaften*

poloisolátor

Geologické těleso (zpravidla vrstva), které je ve srovnání se svým okolím málo propustné, které však nelze pokládat za nepropustné. Také polopropustná vrstva.

1.6.11 Grundwasserkörper

Körper im Grundwasserraum; mit Grundwasser erfülltes Volumen.

zvodeň

Těleso podzemní vody (v aquiferu).

1.6.12 Grundwasserleiter

Ein Grundwasserleiter, ehemals auch als Grundwasserhorizont oder Grundwasserträger bezeichnet, aus dem Englischen häufig auch Aquifer (Begriff nicht vollständig identisch), ist ein Gesteinskörper mit Hohlräumen, der zur Leitung von Grundwasser geeignet ist. *Lexikon Geowissenschaften*

kolektor

Hydrogeologický termín pro geologické těleso, které se svou vyšší propustností liší od sousedních hornin a umožňuje tedy snazší pohyb podzemní vody. Kolektor může mít funkci vodiče, tj. protéká jím voda a z něho vytéká, nebo funkci nádrže, tj. udrží vodu i po přerušení jejího přítoku. *Petránek*

1.6.13 Grundwassermessstelle

Grundwassermessstellen (GWM) sind ausgebaute Bohrlöcher zur Überwachung des Grundwasserstandes und der Grundwasserqualität. *Richtlinie Sicherung und Verwahrung*

monitorovací vrt

Vrt, který slouží pro krátkodobé ověřování stavů hladiny podzemní vody a její jakosti především pod objekty možného znečištění, v místech havárií apod.

Vodní zdroje

1.6.14 Grundwasserspiegel, freier

Stand des Grundwassers in Brunnen oder Bohrungen nach Druckausgleich gegenüber dem Luftdruck *Jordan: Hydrogeologie*

volná hladina podzemní vody

Výška hladiny podzemní vody ve studni nebo ve vrtu po dosažení rovnováhy s atmosférickým tlakem.

1.6.15 Grundwasserstauer

Der Grundwasserstauer ist ein gering durchlässiger Boden oder Gesteinskörper, der als hydraulisch wirksame Begrenzung des Grundwasserkörpers angesehen werden kann. Schichten oder Gesteinskörper, die wasserundurchlässig sind. *Jordan: Hydrogeologie*

hydrogeologický izolátor

Hydrogeologický izolátor je horninové těleso, jehož propustnost je v porovnání s propustností bezprostředně přilehlého horninového prostředí natolik menší, že se v něm gravitační voda za stejných hydraulických podmínek pohybuje mnohem hůře.

Metodika MŽP

1.6.16 Grundwasserwiederanstieg

Erhöhung des Grundwasserstandes infolge Außerbetriebnahme von Entwässerungsanlagen, durch Grundwasserneubildung, durch eine Speisung aus dem Liegenden oder durch das Zuströmen von Grundwasser aus dem Gebirge nach der Stilllegung von Tagebauen. *Glossar LMBV*

opětovný nárůst hladiny podzemní vody

Zvýšení hladiny podzemní vody v důsledku vypnutí čerpacích zařízení nebo tvorbou podzemních vod, která proudí z podloží a přitéká z nedotčené horniny po uzavření lomu.

1.7 H

1.7.1 Halde

Aufschüttung von mineralischen Rohstoffen, Abraum oder Rückständen auf der natürlichen Geländeoberfläche außerhalb des Tagebaus. *Glossar LMBV*

halda (vnější výsypka, odval)

Povrchová skládka vytěžené rubaniny umístěná v blízkosti štoly, dolu atd. *OKD*

1.7.2 Haldensickerwasser

Sickerwasser ist Regenwasser, das zum Teil auf Halden als anfallender Niederschlag versickert und dabei die abgelagerten Materialien durchfließt.

průsakové vody z hald

Průsakové vody vznikají vlivem srážek, které se po dopadu na haldu částečně vsáknou a protékají uloženým materiálem.

1.7.3 Hangendes

Schichten über dem Flöz oder über einer festgelegten Schicht, auf die man sich bezieht. Begriff nicht identisch mit „Abraum“. Hangendes = das Hangende *Lexikon Geowissenschaften*

nadloží, strop dulního díla, nadložní vrstva

Vrstvy nad ložiskem. *Spolek Stříbro*

1.7.4 Hodochrone

Ein Diagramm, was die Zeit des erste Eintreffen einer seismischen Wellen in Abhängigkeit von der Entfernung darstellt. Die Änderungen des Zeitzuwachses sind umgekehrt proportional zu den Änderungen der Ausbreitungsgeschwindigkeit seismischer Wellen. Hodochrone sind ein grundlegendes Instrument in der Refraktionsseismik.

hodochrona

Graf závislosti časů příchodu seismických vln (prvních nasazení) na vzdálenosti. Změny časových přírůstků jsou nepřímo úměrné změnám rychlosti šíření seismických vln. Hodochrony jsou základním nástrojem pro interpretaci v refrakční seismice.

1.7.5 Hohlraum

Der Teil einer Gesteins- oder Bodenmatrix der Wasser oder Gas führen kann.

pórový prostor

Ta část porézního prostředí, která je vyplněna tekutinou.

1.7.6 Hohlraumanteil

Anteil des Hohlraumvolumens bezogen gesamte Volumen. (Porenanteil = Porenvolumen pro Gesamtvolumen).

pórovitost

Podíl objemu pórů k celkovému objemu porézního prostředí

1.7.7 Hohlraumziffer/Porenzahl

Anteil des Hohlraumvolumens bezogen auf das Volumen der festen Phase. (Porenzahl = Porenvolumen pro Feststoffvolumen)

číslo pórovitosti

Podíl objemu pórů k objemu pevné fáze porézního prostředí

1.7.8 Hydraulischer Widerstand

ist der Widerstand einer halbdurchlässigen Schicht gegen die Grundwasserströmung. Definiert als der Quotient aus der Dicke der Deckschicht und deren Durchlässigkeitsbeiwert. Im Allgemeinen als c bezeichnet, mit der Dimension einer Zeiteinheit.

odpor poloisolátoru

Podíl mocnosti polopropustné vrstvy (poloisolátoru) a její hydraulické vodivosti. Zpravidla označován c , dimenze je čas.

1.8 K

1.8.1 Kapillarspannung

negativer Porenwasserdruck oder Differenz von Porenluft - und Porenwasserdruck

kapilární napětí

Negativní tlak pórové vody nebo rozdíl mezi tlakem vody a vzduchu v pórech

1.8.2 Kies

Korngröße nach DIN 4022 (EN ISO 14688). Je nach Anwendungsgebiet gerundete oder auch kantige Gesteins- oder Mineralkörner, die einen Korndurchmesser zwischen 2 mm und 63 mm aufweisen.

štěrčík, hrubý písek

Zemina. Velikost zrn definována normami EN ISO 14688 (ČSN 731001). Podle oblasti využití může mít buď oválná (zaoblená) nebo ostrohranná (angulární) zrna, která dosahují průměru mezi 2 mm a 63 mm.

1.8.3 Kippe

Ablagerung von Abraum im abgebauten Bereich des Tagebaus (Innenkippe) oder außerhalb im Bereich eines anderen Tagebaus (Außenkippe), die Kippenbasis liegt im Abbauraum. *Glossar LMBV*

vnitřní výsypka

Vnitřní výsypka představuje objekt sypaných zemin a hornin ve vnitřním prostoru lomu, tj. jeho vytěžené části. *Vávrová*

1.8.4 Konfiguration von Elektroden

Spezifische Anordnung von Strom- und Messelektroden. Durch Veränderungen der Positionen und Entfernungen der Elektroden können die Eigenschaften der Erfassung des spezifischen Widerstands (Sensibilität hinsichtlich verschiedenen Typen von Strukturen, Reichweite in die Tiefe etc.) beeinflusst werden. Auch Elektrodenanordnung, Anordnung der Elektroden.

konfigurace elektrod

Specifické uspořádání proudových a měřících elektrod. Změnou pozic a vzdáleností elektrod je možno ovlivňovat vlastnosti snímání měrného odporu (citlivost na různé typy struktur, hloubkový dosah, apod.)

1.8.5 Konsistenz

Zustandsbeschreibung bindiger Böden

konzistence

Popis stavu vazných půd

1.8.6 Kopfwelle

Auch kritische refraktierte Welle. Eine Welle, die auf eine Grenzfläche zwischen zwei seismischen Medien mit unterschiedlichen Ausbreitungsgeschwindigkeiten unter einem kritischen Winkel i eintrifft und mit einem Winkel von 90° gebrochen wird, somit breitet sich die Welle entlang der Grenzfläche der zwei Medien mit der Geschwindigkeit des unteren Mediums aus. Eine notwendige Voraussetzung für die Entstehung einer Kopfwelle ist der Anstieg der Geschwindigkeit mit zunehmender Tiefe.

čelná vlna

Těž vlna kriticky lomená. Vlna dopadající na rozhraní dvou prostředí pod kritickým úhlem i (dle Snellova zákona lomu na rozhraní dvou prostředí s různou rychlostí šíření vln $\sin \alpha / \sin \beta = v_1 / v_2$, kde α a β jsou úhly dopadu a úhel pod kterým paprsek rozhraní opouští a v_1 a v_2 rychlosti šíření vln v jednotlivých prostředích), úhel lomu vlny rozhraní je 90° a vlna se tak šíří podél rozhraní mezi dvěma prostředími rychlostí spodního rozhraní. Nutnou podmínkou pro vznik čelné vlny je nárůst rychlosti s hloubkou.

1.8.7 Korndichte

Dichte der festen Bestandteile von Böden (mittlere Dichte)

hustota zrn

Hustota pevných částí půdy (střední hustota)

1.9 L

1.9.1 Lagerungsdichte

Zustandsbeschreibung nichtbindiger Böden

úložná hustota vrstev (nebo také hutnost půdy, uvrstvení půdy)

Popis stavu nevazných půd

1.9.2 Landschaft

Hinsichtlich des äußeren Erscheinungsbildes (der Gestalt des Bodens, des Bewuchses, der Bebauung, Besiedelung o.Ä.) in bestimmter Weise geprägter Teil, Bereich der Erdoberfläche, der sich durch charakteristische äußere Merkmale von anderen Gegenden unterscheidet. *Lexikon der Geographie*

krajina

Krajina je část povrchu planety Země s patřičnou kombinací přírodních (živých a neživých) a kulturních (tj. člověkem vytvořených z různých důvodů) prvků.

1.9.3 Lehm

Bodenartenhauptgruppe, stellt ein Dreikornngemisch dar, in dem alle drei Hauptfraktionen des Feinbodens (Sand, Schluff und Ton) relativ gleichmäßig vertreten sind.

hlína

Hlavní skupina typů zemin, která představuje směs tří frakcí o různé zrnitosti. Jsou v ní relativně rovnoměrně zastoupeny všechny tři hlavní typy frakcí jemných zemin (písek, silt a jíl).

1.9.4 Liegendes

Schichten unter dem Flöz oder unter einer festgelegten Schicht, auf die man sich bezieht. Auch: Tiefste Ebene des Tagebaus. Liegendes = das Liegende *Lexikon Geowissenschaften*

podloží, počva

Vrstvy ležící pod slojí. *OKD*

1.9.5 Lockergestein

Lockergestein, nicht verfestigte Schichten aus Ton, Sand etc. Die Bestandteile sind nicht miteinander verkittet oder nur in so geringem Maße, das die Verkittung die Eigenschaften des Bodens nicht prägt. Lockergestein wird in der Bautechnik auch als „Boden“ bezeichnet. *Lexikon Geowissenschaften*

nesoudržná zemina

Jedná se především o písky, písčité štěrky, kamenopísčité suti, různé písčité zvětralin a materiály, které nejsou stmeleny. Ve většině případů jsou nesoudržné zeminy vhodné pro zakládání staveb. *Olomoucký kraj*

1.10 M

1.10.1 Methode t0 / Plus-Minus-Methode

Verfahren zur Berechnung der Tiefe einer seismischen Schichtgrenze und deren Geschwindigkeiten auf Grundlage der Ankunftszeiten der refraktierten Wellen. Eine geschichtete Umgebung mit geringeren Neigungen der Schichtgrenzen (bis etwa 10°) ist Voraussetzung, bei einer größeren Neigung der Schichtgrenzen nehmen die Fehler zu. Zur Berechnung des Geschwindigkeitsschnitts reicht eine geringe Menge an Messpunkten (in der Regel die ersten Zehn Punkte der Wellenregistrierung und eine größere Anzahl an Punkten für die Wellenerzeugung (Energiequellen)).

metoda t0

Metoda výpočtu hloubek seismických rozhraní a rychlostí na nich z časů příchodu lomených vln. Předpokládá vrstevnaté prostředí s malými sklony vrstevních ploch (do cca 10°, pro větší sklony rozhraní se významně navyšují chyby v určení hloubek a rychlostí). Pro výpočet rychlostního řezu stačí poměrně malé množství bodů měření (běžně první desítky bodů registrace vln a vyšší jednotky bodů se zdroji energie). *Hagedoorn*

1.10.2 Modellierung des Wasserhaushalts

Der natürliche Wasserhaushalt eines Einzugsgebietes ist charakterisiert durch das Zusammenspiel seiner Hauptparameter Niederschlag, Verdunstung, Versickerung, Abfluss und Rückhalt. Aus diesen Parametern lässt sich eine Bilanz gemäß der Wasserhaushaltsgleichung aufstellen.

modelování vodní bilance

Vodní bilance zájmové oblasti je ovlivňována srážkami, výparem, průsakem, odtokem a retencí. Z těchto parametrů lze sestavit rovnici vodní bilance.

1.10.3 Multikriterielle Analyse

Multikriterielle Entscheidungsanalyse (MCDA) dient zur Entscheidungsfindung in komplexen Situationen mit vielen Einflussfaktoren oft aus verschiedenen Fachgebieten.

multikriteriální analýza

Multikriteriální analýza slouží k podpoře rozhodování o komplexních problémech / záležitostech, které jsou ovlivněny mnoha faktory různého druhu.

1.10.4 Muren

Durch Wasser verursachter Abgang von Erde und Steinen in abschüssigem Gelände.

mury (suťové proudy)

Stékání hlinitých a kamenitohlinitých svahových uloženin působením přívalových vod. *Geologie VŠB*

1.10.5 Muskauer Faltenbogen

Glazigen gestörte Braunkohleschichten und Landschaft in der Oberlausitz. UNESCO Geopark.

Mužákovský vrásový oblouk

Ledovcem narušené vrstvy hnědého uhlí a krajina v Horní Lužici. Geopark UNESCO.

1.11 N

1.11.1 Nachsorge

Phase nach endgültiger Abdichtung einer Deponie mit Maßnahmen der Kontrolle und Überwachung (Nachsorgephase) *Deponieverordnung 2012*

fáze následné péče

Po ukončení rekultivace skládky následuje období následné péče, které je v Evropské unii stanoveno na 30 let. Během této doby se musí uzavřená skládka monitorovat a musí nad ní být prováděn odborný dozor. *Vondráková*

1.11.2 Nordböhmisches (Nordtschechisches) Braunkohlebecken

Gebiet in Nordböhmen, wo sich Braunkohlelagerstätten befinden, besonders in den Kreisen Most (Brüx), Chomutov (Komotau), Louny und Teplice (Teplitz). Abkürzung in Tschech.: SHP

Severočeská hnědouhelná pánev (SHP)

Oblast v severních Čechách, kde se nachází ložiska hnědého uhlí. Jedná se o oblast na území okresů Most, Chomutov, Louny a Teplice.

1.11.3 Nutzung von Grubenwässern, Nutzung von Grundwasser

Grubenwasser ist das aus Tagebauen, Schächten oder Stollen gehobene Wasser.

využití důlních vod, využití podzemní vody

Důlními vodami jsou všechny podzemní, povrchové a srážkové vody, které vnikly do hlubinných nebo povrchových důlních prostorů bez ohledu na to, zda se tak stalo průsakem nebo gravitací z nadloží, podloží nebo boku nebo prostým vtékáním srážkové vody, a to až do jejich spojení s jinými stálými povrchovými nebo podzemními vodami.

1.12 P

1.12.1 Plastizität

Plastizität (des Tones) / Eigenschaft bindiger Böden zur Unterscheidung von Ton und Schluff

plasticita

Plasticita (jíl) / Vlastnost vazných půd odlišující od sebe jíl a jemnozrnný písek (silt).

1.12.2 Poren

Mit Luft oder Wasser gefüllter Hohlraumanteil von Boden oder Fels.

póry

Vzduchem či vodou vyplněné dutiny v půdě nebo pevné hornině.

1.12.3 Porenzahl

siehe Hohlraumzahl

pórové číslo

viz „číslo pórovitosti“

1.13 R

1.13.1 Refraktierte Welle

Seismische Welle, die in einem Untergrund mit verschiedenen Schichten von einer Schichtgrenze in einer bestimmten Tiefe zur Oberfläche zurückkehrt und detektiert wird. Die maximale von einem Hodochrone abgelesene Geschwindigkeit entspricht der Geschwindigkeit der Welle in der Tiefe der maximalen Durchdringung. Refraktierte Wellen werden zur Berechnung eines Geschwindigkeitsmodells in der seismischen Tomografie von der Oberfläche aus verwendet. Auch Refraktionswelle, refraktierte Welle.

refragovaná vlna

Seismická vlna v gradientovém prostředí se v určité hloubce obrací a vrací zpět k povrchu. Zdánlivá rychlost odečtená z hodochrony odpovídá rychlosti vlny v hloubce maximálního průniku. Refragované vlny se využívají k výpočtu rychlostního modelu při seismické tomografii z povrchu.

1.13.2 Refraktionsseismik

Erfassung der geologischen Struktur durch Veränderungen in der Ausbreitung von Kopfwellen oder refraktierten Wellen. Für die Berechnung der Geschwindigkeit werden die Zeiten des ersten Eintreffens verwendet.

refrakční seismika

Zjišťování geologické struktury pomocí změn rychlostí šíření čelných či refragovaných vln. Pro výpočet rychlostí se používá časů prvního nasazení.

1.13.3 Reibungswinkel

Kennwert zur Beschreibung der Scherfestigkeit

úhel tření

Parametr pro výpočet smykové pevnosti

1.13.4 Rekultivierung der Landschaft

Gestaltung der Landschaft nach dem Bergbau. Ziel der Rekultivierung ist es, eine mehrfach nutzbare und ökologisch wertvolle Landschaft zu schaffen. *Glossar LMBV*

rekultivace krajiny

Rekultivace je souhrn zásahů, které mají zahladit nežádoucí antropogenní zásahy do krajiny. Nejčastěji je předmětem rekultivace území postižené těžbou nerostných surovin.

1.13.5 Restloch

Nach Abschluss der Gewinnung von Rohstoffen dauerhaft verbleibender oberirdischer Hohlraum, der durch gewachsene und/oder gekippte Böschungen bzw. Böschungssysteme begrenzt ist. Dieser Hohlraum im Tagebau verbleibt infolge des Massendefizits. *Glossar LMBV*

zbytková jáma

Jáma zůstávající po ukončení těžby surovin.

1.13.6 Ringnetzbarrieren

Ringnetzbarrieren halten hohen dynamischen und statischen Belastungen stand. Barrieren gegen Abgang von Muren, z.B. im Isergebirge.

dynamické bariéry proti kamenotokům

Ochráné kruhové sítě bývají vystaveny vysoké dynamické i statické zátěži. Jsou překážkou umístovanou do murových drah, např. v Jizerských horách.

1.13.7 Risikoanalyse

Die Risikoanalyse dient dazu, die erkennbaren Risiken eines Objektes zu beschreiben und gegebenenfalls zu quantifizieren. Die Analyse kann entsprechend den Anforderungen und verfügbaren Eingangsdaten auf qualitativer, quantitativer oder semiquantitativer Ebene durchgeführt werden. Die üblichen Bemessungsparameter umfassen die Häufigkeit (Intensität) des unerwünschten Ereignisses und dessen Auswirkungen auf die Wirtschaft oder Sicherheit.

analýza rizik

Analýza rizik slouží k popisu a případně kvantifikaci identifikovaných rizik na daném objektu. Analýzu lze dle požadavků a dostupných vstupních dat zpracovat na kvalitativní, kvantitativní nebo případně semikvantitativní úrovni. Mezi obvyklé hodnocené parametry patří frekvence (intenzita) nežádoucí události a její ekonomické nebo bezpečnostní dopady.

1.13.8 Risikomanagement

Unter Risikomanagement versteht man Maßnahmen zur Bewertung, Erkennung, Kontrolle und Überwachung von Risikofaktoren sowie die Einleitung von Gegenmaßnahmen.

management rizik

Management rizik je oblast zabývající se činnostmi směřujícími k ošetření významných rizik na analyzovaném systému. Samotnému ošetřování rizik předchází kroky jako je identifikace rizik, jejich analýza a kvantifikace a následně hodnocení, které stanoví, zda je nutné riziko snížit či je přijatelné.

1.13.9 Rutschung

Naturbedingtes Abgleiten, Bewegen oder Abstürzen von Gesteins- oder Erdmassen. Auch Erdrutsch (Lockergestein) oder Felssturz (Festgestein) genannt.

svahový pohyb

Jedná se o pohyb materiálu dolů po svahu účinky gravitace, bez působení tekoucí vody, ledu nebo větru.

1.14 S

1.14.1 Sackung

Plötzlicher Zusammenbruch des Porenraums, z.B. infolge Aufsättigung

pokles (sesednutí)

Náhlé zhroucení pórového prostoru

1.14.2 Sand

- 1) Angabe zum Korndurchmesser einer Gesteinskomponente, der im Bereich zwischen 0,063-2 mm liegt.
- 2) Ein loses Aggregat von Mineral- oder Gesteinspartikeln entsprechender Größe. Ohne nähere Spezifizierung ist silikatisches Material gemeint.

písek

Zemina. Velikost zrn definována normami EN ISO 14688 (ČSN 731001) se pohybuje v rozmezí 0,063 až 2 mm.

1.14.3 Scheinbarer spezifischer Widerstand

Spezifischer Widerstand einer homogenen isotropen Umgebung, in der durch dieselbe Anordnung von Elektroden unter demselben Strom dieselbe Spannung gemessen würde. Bei Gleichstrom ist dem Ohm'schen Gesetz nach der scheinbare spezifische Widerstand ρ_z dem Verhältnis der gemessenen Spannung V und des Stroms I multipliziert durch die Konstante der Anordnung k : $\rho_z = kV/I$ gleich. Die Einheit ist ein Ohmmeter, Ωm . Auch scheinbarer Messwiderstand.

zdánlivý měrný odpor

Zdánlivý měrný odpor se používá k popisu nehomogenního prostředí. Je číselně roven měrnému odporu homogenního izotropního prostředí, ve kterém by stejným uspořádáním elektrod bylo při stejném proudu měřeno stejné napětí. V případě stejnosměrného proudu je zdánlivý měrný odpor, ρ_z , dle Ohmova zákona roven poměru měřeného napětí V a proudu I násobeného konstantou uspořádání k : $\rho_z = kV/I$. Jednotkou je Ohmmetr, Ωm .

1.14.4 Scherfestigkeit

Festigkeit des Bodens infolge Reibung und Kohäsion

smyková pevnost

Pevnost půdy v důsledku tření a kohéze

1.14.5 Schluff

- 1) Bodenkunde: Bodenart mit einem Äquivalentdurchmesser zwischen $2\ \mu\text{m}$ und 0,063 mm.
- 2) Geologie/Mineralogie: unverfestigtes Sedimentgestein. Es besteht im Wesentlichen aus Mineralpartikeln der o.g. Körnung. Plastische Eigenschaften sind kaum vorhanden.

jemnozrnný písek, písčitohlinitý jíl, silt, prach

- 1) Pedologie: Typ zeminy s charakteristickou velikostí zrn v rozmezí $2\ \mu\text{m}$ a 0,063 mm.
- 2) Geologie / mineralogie: Nezpevněný sediment, který sestává obvykle z částic bez definované zrnitosti. Vlastnosti plasticity jsou pouze slabě zachovány.

1.14.6 Schotter

Im Bauwesen bezeichnet man als Schotter kantige, gebrochene Mineralstoffe mit einer Korngröße zwischen 32 und 63 mm, meistens zur Verwendung im Straßenbau. Ingenieurgeologie: bautechnische Bezeichnung für gebrochene Mineralstoffe. *Lexikon Geowissenschaften*

štěrk

Ve stavebnictví se jako štěrk označují ostrohranné minerální úlomky s velikostí zrn mezi 32 a 63 mm s nejčastějším využitím při stavbě komunikací. V Inženýrské geologii jde o stavebně technické označení pro úlomky minerálů.

1.14.7 Schwallwelle

Angewandte Geologie: Flutwelle, die entsteht, wenn Felsstürze oder Rutschungen eine freie Wasseroberfläche erreichen. *Lexikon Geowissenschaften*

přítalová vlna

Pojem z aplikované geologie. Vlna, která vzniká ve chvíli kdy skalní řízení nebo sesuv dosáhne volné vodní hladiny.

1.14.8 Sedimentation

Sedimentation bzw. Sedimentierung (von lat. sedimentum = Bodensatz) ist das Ablagern von Teilchen aus Flüssigkeiten oder Gasen unter dem Einfluss der Schwerkraft oder der Zentrifugalkraft.

sedimentace

Sedimentace je ukládání úlomkovitého, chemogenního nebo biogenního materiálu jako jsou náosy řek, jezír, moří, ledovců nebo větru gravitací, zejména při vzniku sedimentárních hornin. Uložené nepevněné přírodniny se nazývají sediment. *DBpedia*

1.14.9 Seismische Tomografie (von der Oberfläche aus)

Methode zur Berechnung von kleinen vertikalen und lateralen Schwankungen in der Ausbreitungsgeschwindigkeit seismischer Wellen in einer Umgebung mit einem vertikalen Geschwindigkeitsgradienten. Meistens werden die Veränderungen der Zeiten des Eintreffens der refraktierten Wellen genutzt. Die Methode setzt eine hohe Anzahl seismischer Quellen (> 10) und Empfänger (> 10) voraus, um eine gute Abdeckung des Untersuchungsgebietes mit seismischen Strahlen zu erreichen und die Mehrdeutigkeit der Berechnung zu reduzieren.

seismická tomografie (z povrchu)

Metoda výpočtu vertikálních a laterálních změn rychlostí šíření seismických vln v prostředí s vertikálním rychlostním gradientem. Většinou využívá změn časů příchodu refragovaných vln. Vyžaduje velké množství seismických zdrojů (desítky) a přijímačů (desítky) aby bylo dosaženo dobrého pokrytí zkoumané oblasti seismickými paprsky a snížena nejednoznačnost výpočtu. *Nolet*

1.14.10 Setzung

Vertikale Zusammendrückung infolge Lasterhöhung

sedání

Vertikální stlačení v důsledku zvýšení zátěže

1.14.11 Spezifischer Widerstand

Eigenschaft eines Materials dem Stromfluss Widerstand zu leisten. Es handelt sich um eine Größe, mit der das Material beschrieben wird. Der elektrische Widerstand hängt u.a. vom Durschnitt und Länge des Leiters ab, über einen spezifischen Widerstand von $1 \Omega\text{m}$ verfügt somit ein Leiter mit einer Länge von 1m und einem Durchschnitt von 1m^2 und einem elektrischen Widerstand von 1Ω . Auch Messwiderstand. Vgl. elektrischer Widerstand.

měrný odpor

Vlastnost materiálu klást odpor tečení proudu. Jedná se o veličinu popisující materiál. Elektrický odpor závisí mj. na průřezu a délce vodiče, měrný odpor $1 \Omega\text{m}$ tak má vodič 1 m dlouhý s průřezem 1m^2 a elektrickým odporem 1Ω . Srv. elektrický odpor.

1.14.12 Standrohrspiegel

Wasserspiegel, der sich im Meßrohr einer Grundwassermeßstelle einstellt.

piezometrická hladina

Hladina vody v piezometru umístěném v bodě měření.

1.14.13 Standrohrspiegelhöhe

Höhe des Standrohrspiegels als die Summe der geodätischen Höhe des gemessenen Punktes im Grundwasserleiter und der zugehörigen Druckhöhe gemessenen als die Höhe des Standrohrspiegels über dem Messpunkt. Sie wird auch als hydraulische Druckhöhe bezeichnet.

piezometrická výška

Výška hladiny vody v piezometru umístěném v bodě měření nad srovnávací úrovní. Je to součet geodetické výšky a tlakové výšky v případě, že tlaková výška je kladná.

1.14.14 stillgelegter (beendeter) Tagebau

Tagebau nach der Rohstoffförderung.

důl po ukončení provozu

Povrchový důl po ukončení těžby surovin.

1.14.15 Sumpfung

Heben und Ableiten von Grundwasser zur Trockenhaltung der Tagebaue und Schächte. *Glossar LMBV*

systém odvodnění dolu / lomu

Čerpání a odvádění podzemní vody za účelem odvodnění lomů a šachet.

1.14.16 Systemwartung

Kontrolle und Erhaltung der Funktionstüchtigkeit; Überprüfung aller Funktionen zur Entdeckung aller Ausfälle; Arbeiten zur Verhinderung von Verschleiß- und Driftausfällen; Überholungsarbeiten zur Verlängerung der Brauchbarkeitsdauer

údržba systémů

Údržba systémů je soubor činností, jejichž cílem je eliminovat nebo oddálit výskyt nežádoucí události. V případě výskytu nežádoucí události má za úkol zajištění rychlé obnovy funkce tohoto systému.

1.15 T

1.15.1 Tagebau

Beim Tagebau erfolgt die Gewinnung von der Tagesoberfläche aus. Die den Rohstoff überlagernden Schichten werden abgeräumt und an anderer Stelle wieder verkippt. Im Nordböhmischem Braunkohlebecken meist als „lom“ bezeichnet. *Glossar LMBV*

povrchový důl, povrchové dobývání, lom

V povrchovém dole se uhlí dobývá z uhelných slojí, které se nacházejí ne příliš hluboko pod povrchem. Z povrchu je nutno odvést veškeré nadložní horniny pokrývající uhlí a uložit je někde v blízkosti na tzv. výsypku. V Severočeském hnědouhelné pánvi se označuje jako „lom“.

1.15.2 Tagebauflutung

Planmäßiges Volllaufen eines Grubenbaues oder Restlochs durch Wiederanstieg des Grundwassers oder durch Zuführung von Fremdwasser. *Glossar LMBV*

zatápění zbytkové jámy

Plánované zaplnění důlního díla nebo zbytkové jámy opětovným nástupem hladiny podzemní vody nebo přivedením vody odjinud.

1.15.3 Tiefbau (im Bauwesen)

Gesamtheit aller baulichen Eingriffe in den Untergrund zur Herstellung eines unterirdischen Bauwerks. (z. B. Rohrleitungen, Straßen, Tunnel)

podzemní stavba (stavebnictví)

Stavební objekt převážně obklopený ze všech stran zemním nebo horninovým prostředím. Jeho užitkový prostor je trvale umístěn většinou svého objemu pod úrovní původního nebo upraveného terénu. Stoky a inženýrské sítě realizované hloubením nejsou za podzemní stavbu považovány. *Horák*

1.15.4 Tiefbau, Untertagebergbau

Bergbau unter Tage, unterirdisch, nicht an der Oberfläche mit Schächten und Stollen. Hier nicht: Tiefbau als Begriff des Bauwesens, als Erdbau.

hlubinný důl, hlubinné dobývání

Základem hlubinného dolu pro těžbu uhlí je svislá jáma - šachta, která vede z povrchu až k uhelné sloji a tyčí se nad ní těžní věž. *ČEZ*

1.15.5 Ton

- 1) Bodenkunde: Bodenart mit einem Äquivalentdurchmesser $< 2 \mu\text{m}$.
- 2) Geologie/Mineralogie: unverfestigtes Sedimentgestein. Es besteht im Wesentlichen aus Mineralpartikeln kleiner $20 \mu\text{m}$ im Durchmesser. Unter diesen Partikeln herrschen blättchenförmige silikatische Tonminerale mengenmäßig vor.
- 3) Bodenmechanik: mineralische Böden mit Korndurchmessern kleiner $0,063 \text{ mm}$, die im Plastizitätsdiagramm oberhalb der A-Linie liegen (*EN ISO 14688-2*)

jíl

Typ zeminy s charakteristickou velikostí zrn $< 2 \mu\text{m}$. *EN ISO 14688 (ČSN 73 1001)*

1.15.6 Trockendichte

Masse der trockenen Probe pro Gesamtvolumen

hustota suchého materiálu

Hmotnost suchého vzorku vztažená na celkový objem

1.16 U

1.16.1 Unterirdische Hohlräume

Hohlräume unter Tage mit künstlicher oder natürlicher Entstehung *Hohlraum-Verordnung Sachsen*

podzemní dutiny

Chodby (malé sklepy), vzniklé jinou lidskou činností než hornickou.

1.17 V

1.17.1 Verdichtung

Verfahren zur mechanischen Erhöhung der Dichte (Volumengewicht) des Bodens, dabei wird auf eine Veränderung des Bodengefüges mit einer Abnahme des Porenvolumens abgezielt.

hutnění

Proces mechanického zvyšování hustoty (objemové hmotnosti) zeminy prostřednictvím změny uspořádání zrn vedoucí ke snížení objemu pórů.

1.17.2 Verflüssigung

Plötzlicher Verlust der Scherfestigkeit wassergesättigter Böden

ztekucení

Náhlá ztráta smykové pevnosti vodou nasycených půd

1.17.3 Verwitterung

Zerfall oder Alteration von Gesteinen, begleitet durch Veränderungen in der Zusammensetzung der Minerale und Gesteine durch Auswirkungen oberflächiger Einflussgrößen, d.h. der Atmosphäre, des Wassers, des Eises, der Temperaturschwankungen, Tätigkeit von Organismen. (Prozess der Entfestigung von Fels an Ort und Stelle).

zvětrávání

Rozpad či alterace hornin doprovázená změnami ve složení minerálů a hornin působením povrchových činitelů, tj. atmosféry, vody, ledu, kolísání teploty, činností organismů. (Proces rozvolňování hornin přímo na místě.)

1.17.4 Vorflut(er)

Wasserlauf (Fluß, Bach, Kanal, Graben), über den das aus den Tagebauen gehobene Grubenwasser abgeleitet wird. *Glossar LMBV*

recipient

Vodní recipient je vodní útvar do něhož vyúsťují povrchové vody nebo znečištěné odpadní vody. *Wikipedia*

1.18 W

1.18.1 Wassergehalt

gravimetrisch: Masse Wasser pro Masse Feststoff

volumetrisch: Wasservolumen pro Gesamtvolumen

obsah vody

gravimetricky: hmotnost vody vztažená na hmotnost pevné látky

objemově: objem vody v poměru k celkovému objemu

1.19 Z

1.19.1 Zustand

Einordnung der Festigkeit eines Bodens in Abhängigkeit von Dichte und Wassergehalt

stav

Klasifikace pevnosti půdy v závislosti na hustotě a obsahu vody

2 Česko-německý slovník

2.1 A

2.1.1 analýza rizik

Analýza rizik slouží k popisu a případně kvantifikaci identifikovaných rizik na daném objektu. Analýzu lze dle požadavků a dostupných vstupních dat zpracovat na kvalitativní, kvantitativní nebo případně semikvantitativní úrovni. Mezi obvyklé hodnocené parametry patří frekvence (intenzita) nežádoucí události a její ekonomické nebo bezpečnostní dopady.

Risikoanalyse

Die Risikoanalyse dient dazu, die erkennbaren Risiken eines Objektes zu beschreiben und gegebenenfalls zu quantifizieren. Die Analyse kann entsprechend den Anforderungen und verfügbaren Eingangsdaten auf qualitativer, quantitativer oder semiquantitativer Ebene durchgeführt werden. Die üblichen Bemessungsparameter umfassen die Häufigkeit (Intensität) des unerwünschten Ereignisses und dessen Auswirkungen auf die Wirtschaft oder Sicherheit.

2.2 Č

2.2.1 čelná vlna

Těž vlna kriticky lomená. Vlna dopadající na rozhraní dvou prostředí pod kritickým úhlem i (dle Snellova zákona lomu na rozhraní dvou prostředí s různou rychlostí šíření vln $\sin \alpha / \sin \beta = v_1 / v_2$, kde α a β jsou úhly dopadu a úhel pod kterým paprsek rozhraní opouští a v_1 a v_2 rychlosti šíření vln v jednotlivých prostředích), úhel lomu vlny rozhraní je 90° a vlna se tak šíří podél rozhraní mezi dvěma prostředími rychlostí spodního rozhraní. Nutnou podmínkou pro vznik čelné vlny je nárůst rychlosti s hloubkou.

Kopfwelle

Auch kritische refraktierte Welle. Eine Welle, die auf eine Grenzfläche zwischen zwei seismischen Medien mit unterschiedlichen Ausbreitungsgeschwindigkeiten unter einem kritischen Winkel i eintrifft und mit einem Winkel von 90° gebrochen wird, somit breitet sich die Welle entlang der Grenzfläche der zwei Medien mit der Geschwindigkeit des unteren Mediums aus. Eine notwendige Voraussetzung für die Entstehung einer Kopfwelle ist der Anstieg der Geschwindigkeit mit zunehmender Tiefe.

2.2.2 čerpací / odvodňovací vrt

Vrt vybavený pumpou k čerpání podzemní vody.

Filterbrunnen

Bohrloch zum Heben von Grundwasser; ausgebaut mit Filterrohr und Filterkies, bestückt mit einer Unterwassermotorpumpe. *Glossar LMBV*

2.2.3 číslo pórovitosti

Podíl objemu pórů k objemu pevné fáze porézního prostředí

Hohlraumziffer/Porenzahl

Anteil des Hohlraumvolumens im Gestein bezogen auf das Volumen der festen Phase. (Porenvolumen pro Feststoffvolumen)

2.3 D

2.3.1 dilatance

Zvětšování objemu při smykání.

Dilatanz

Volumenzunahme während des Abscherens.

2.3.2 důl po ukončení provozu

Povrchový důl po ukončení těžby surovin.

stillgelegter (beendeter) Tagebau

Tagebau nach der Rohstoffförderung.

2.3.3 dynamické bariéry proti kamenotokům

Ochráné kruhové sítě bývají vystaveny vysoké dynamické i statické zátěži. Jsou překážkou umístovanou do murových drah, např. v Jizerských horách.

Ringnetzbarrieren

Ringnetzbarrieren halten hohen dynamischen und statischen Belastungen stand. Barrieren gegen Abgang von Muren, z.B. im Isergebirge.

2.4 E

2.4.1 elektrický odpor

Odpor kladený tečení proudu. Vlastnost konkrétního objektu, nikoliv materiálová. Srovnej měrný odpor.

Elektrischer Widerstand

Widerstand, der dem Stromfluss geleistet wird. Eigenschaft eines konkreten Objektes, keine Materialeigenschaft. Vgl. spezifischer Widerstand.

2.4.2 eroze

Soubor procesů rozrušování a transportu materiálu zemského povrchu, jejichž příčinou je mechanické působení pohybujících se okolních látek, například větru, proudící vody, ledu, sněhu, či pohybujícího se klastického materiálu.

Erosion

Prozess der Abtragung und des Transports von Materialien der Erdoberfläche, verursacht durch die mechanische Einwirkung von fließendem Wasser, Wellen, Strömungen, Eis sowie durch von Wind transportierten klastischen Materials.

2.4.3 erozní strž; erozní rýha

Strž je erozní rýha značných rozměrů, vzniklá zejména v měkkých (sypkých) usazených horninách (zeminách, spraši apod.) nebo sopečných (pyroklastických) uloženinách. V profilu má obvykle tvar písmene V, ve spodní části je ukončena „kuželem“ z naplaveného materiálu. *UPOL*

Erosionsschlucht; Erosionsrinne

Grabenerosion, linienförmige Erosion durch Wasser.

2.5 F

2.5.1 fáze následné péče

Po ukončení rekultivace skládky následuje období následné péče, které je v Evropské unii stanoveno na 30 let. Během této doby se musí uzavřená skládka monitorovat a musí na ní být prováděn odborný dozor. *Vondráková*

Nachsorge

Phase nach endgültiger Abdichtung einer Deponie mit Maßnahmen der Kontrolle und Überwachung (Nachsorgephase) *Deponieverordnung 2012*

2.5.2 fuzzy-logika

Fuzzy logika představuje rozšíření klasické booleovské logiky, díky němuž lze lépe pracovat s nepřesnými nebo vágními daty. Tam, kde klasické logické uvažování vyžaduje pouze hodnoty ano a ne, může fuzzy logika pracovat s pojmy jako možná, skoro či velmi.

Fuzzylogik

Die Fuzzy-Logik ist eine Erweiterung der klassischen Booleschen Logik, die das Arbeiten mit ungenauen oder unsicheren Daten erleichtert. Wo das klassische logische Denken nur Werte von Ja und Nein kennt, kann die Fuzzy-Logik mit einem Bereich von fast sicher bis sehr unwahrscheinlich umgehen.

2.6 H

2.6.1 halda (vnější výsypka, odval)

Povrchová skládka vytěžené rubaniny umístěná v blízkosti štoly, dolu atd. *OKD*

Halde

Aufschüttung von mineralischen Rohstoffen, Abraum oder Rückständen auf der natürlichen Geländeoberfläche außerhalb des Tagebaus. *Glossar LMBV*

2.6.2 hlína

Hlavní skupina typů zemin, která představuje směs tří frakcí o různé zrnitosti. Jsou v ní relativně rovnoměrně zastoupeny všechny tři hlavní typy frakcí jemných zemin (písek, silt a jíl).

Lehm

Bodenartenhauptgruppe, stellt ein Dreikorngemisch dar, in dem alle drei Hauptfraktionen des Feinbodens (Sand, Schluff und Ton) relativ gleichmäßig vertreten sind.

2.6.3 hlubinný důl, hlubinné dobývání

Základem hlubinného dolu pro těžbu uhlí je svislá jáma - šachta, která vede z povrchu až k uhelné sloji a tyčí se nad ní těžní věž. *ČEZ*

Tiefbau, Untertagebergbau

Bergbau unter Tage, unterirdisch, nicht an der Oberfläche mit Schächten und Stollen. Hier nicht: Tiefbau als Begriff des Bauwesens, als Erdbau.

2.6.4 hlušina

Báňské předpisy definují hlušinu jako materiál, který je nežádoucí příměsí v surovině. Vytěží se, dále se neupravuje a uloží se na haldu. Hlušina je takto vnímána i v geologii a hornictví. *Benkovič*

Abraum

beim Abbau nutzbarer Gesteine oder Minerale unter oder über Tage anfallendes, für den Betrieb nicht brauchbares und daher abzuräumendes Material.

Lexikon der Geowissenschaften

2.6.5 hodochrona

Graf závislostí časů příchodu seismických vln (prvních nasazení) na vzdálenosti. Změny časových přírůstků jsou nepřímo úměrné změnám rychlostí šíření seismických vln. Hodochrony jsou základním nástrojem pro interpretaci v refrakční seismice.

Hodochrone

Ein Diagramm, was die Zeit des erste Eintreffen einer seismischen Wellen in Abhängigkeit von der Entfernung darstellt. Die Änderungen des Zeitzuwachses sind umgekehrt proportional zu den Änderungen der Ausbreitungsgeschwindigkeit seismischer Wellen. Hodochrone sind ein grundlegendes Instrument in der Refraktionsseismik.

2.6.6 horninová spára

Geometrický region s absencí horninové hmoty. Struktura dělicí plochy, stupeň protětí a výplň puklin určují společně s pevností horniny „pevnost podloží“.

Fels Diskontinuität

Geometrische Region mit fehlender Gesteinsmasse. Trennflächengefüge, Durchtrennungsgrad und Kluftfüllung, bestimmen zusammen mit der Gesteinsfestigkeit die „Gebirgsfestigkeit“.

2.6.7 hustota

Hmotnost na objem

Dichte

Masse pro Volumen

2.6.8 hustota suchého materiálu

Hmotnost suchého vzorku vztažená na celkový objem

Trockendichte

Masse der trockenen Probe pro Gesamtvolumen

2.6.9 hustota zrn

Hustota pevných částí půdy (střední hustota)

Korndichte

Dichte der festen Bestandteile von Böden (mittlere Dichte)

2.6.10 hutnění

Proces mechanického zvyšování hustoty (objemové hmotnosti) zeminy prostřednictvím změny uspořádání zrn vedoucí ke snížení objemu pórů.

Verdichtung

Verfahren zur mechanischen Erhöhung der Dichte (Volumengewicht) des Bodens, dabei wird auf eine Veränderung des Bodengefüges mit einer Abnahme des Porenvolumens abgezielt.

2.6.11 hydraulická vodivost

Darcyho zákonem definovaný koeficient lineární závislosti objemové hustoty toku na gradientu hydraulické výšky.

Durchlässigkeitsbeiwert

Der durch das Darcysche Gesetz definierte Koeffizient beschreibt die Abhängigkeit der Filtergeschwindigkeit vom hydraulischen Gradienten. (Kennwert: Filtergeschwindigkeit bei hydrl. Gradient von 1 in m/s)

2.6.12 hydrogeologický izolátor

Hydrogeologický izolátor je horninové těleso, jehož propustnost je v porovnání s propustností bezprostředně přilehlého horninového prostředí natolik menší, že se v něm gravitační voda za stejných hydraulických podmínek pohybuje mnohem hůře.

Metodika MŽP

Grundwasserstauer

Der Grundwasserstauer ist ein gering durchlässiger Boden oder Gesteinskörper, der als hydraulisch wirksame Begrenzung des Grundwasserkörpers angesehen werden kann. Schichten oder Gesteinskörper, die wasserundurchlässig sind. *Jordan: Hydrogeologie*

2.7 J

2.7.1 jemnozrnný písek, písčitohlinitý jíl, silt, prach

- 1) Pedologie: Typ zeminy s charakteristickou velikostí zrn v rozmezí $2\ \mu\text{m}$ a $0,063\ \text{mm}$.
- 2) Geologie / mineralogie: Nezpevněný sediment, který sestává obvykle z částic bez definované zrnitosti. Vlastnosti plasticity jsou pouze slabě zachovány.

Schluff

- 1) Bodenkunde: Bodenart mit einem Äquivalentdurchmesser zwischen $2\ \mu\text{m}$ und $0,063\ \text{mm}$.
- 2) Geologie/Mineralogie: unverfestigtes Sedimentgestein. Es besteht im wesentlichen aus Mineralpartikeln der o.g. Körnung. Plastische Eigenschaften sind kaum vorhanden.

2.7.2 jíl

Typ zeminy s charakteristickou velikostí zrn $< 2\ \mu\text{m}$. *EN ISO 14688 (ČSN 73 1001)*

Ton

- 1) Bodenkunde: Bodenart mit einem Äquivalentdurchmesser $< 2\ \mu\text{m}$.
- 2) Geologie/Mineralogie: unverfestigtes Sedimentgestein. Es besteht im Wesentlichen aus Mineralpartikeln kleiner $20\ \mu\text{m}$ im Durchmesser. Unter diesen Partikeln herrschen blättchenförmige silikatische Tonminerale mengenmäßig vor.
- 3) Bodenmechanik: mineralische Böden mit Korndurchmessern kleiner $0,063\ \text{mm}$, die im Plastizitätsdiagramm oberhalb der A-Linie liegen (*EN ISO 14688-2*)

2.8 K

2.8.1 kapilární napětí

Negativní tlak pórové vody nebo rozdíl mezi tlakem vody a vzduchu v pórech

Kapillarspannung

negativer Porenwasserdruck oder Differenz von Porenluft - und Porenwasserdruck

2.8.2 kolektor

Hydrogeologický termín pro geologické těleso, které se svou vyšší propustností liší od sousedních hornin a umožňuje tedy snazší pohyb podzemní vody. Kolektor může mít funkci vodiče, tj. protéká jím voda a z něho vytéká, nebo funkci nádrže, tj. udrží vodu i po přerušení jejího přítoku. *Petránek*

Grundwasserleiter

Ein Grundwasserleiter, ehemals auch als Grundwasserhorizont oder Grundwasserträger bezeichnet, aus dem Englischen häufig auch Aquifer (Begriff nicht vollständig identisch), ist ein Gesteinskörper mit Hohlräumen, der zur Leitung von Grundwasser geeignet ist. *Lexikon Geowissenschaften*

2.8.3 konfigurace elektrod

Specifické uspořádání proudových a měřících elektrod. Změnou pozic a vzdáleností elektrod je možno ovlivňovat vlastnosti snímání měrného odporu (citlivost na různé typy struktur, hloubkový dosah, apod.)

Konfiguration von Elektroden

Spezifische Anordnung von Strom- und Messelektroden. Durch Veränderungen der Positionen und Entfernungen der Elektroden können die Eigenschaften der Erfassung des spezifischen Widerstands (Sensibilität hinsichtlich verschiedenen Typen von Strukturen, Reichweite in die Tiefe etc.) beeinflusst werden. Auch Elektrodenanordnung, Anordnung der Elektroden.

2.8.4 konsolidace zeminy

Deformace zeminy v čase způsobená jejím statickým přitížením a doprovázená zmenšením objemu pórů v důsledku vytlačování vody z pórového prostředí

Bodenkonsolidierung

Verformung von Boden im Laufe der Zeit, verursacht durch statische Belastung und begleitet durch eine Verringerung des Porenvolumens in Folge der Verdrängung des Wassers aus dem porösen Umfeld

2.8.5 konzistence

Popis stavu vazných půd

Konsistenz

Zustandsbeschreibung bindiger Böden

2.8.6 krajina

Krajina je část povrchu planety Země s patřičnou kombinací přírodních (živých a neživých) a kulturních (tj. člověkem vytvořených z různých důvodů) prvků.

Landschaft

Hinsichtlich des äußeren Erscheinungsbildes (der Gestalt des Bodens, des Bewuchses, der Bebauung, Besiedelung o.ä.) in bestimmter Weise geprägter Teil, Bereich der Erdoberfläche, der sich durch charakteristische äußere Merkmale von anderen Gegenden unterscheidet. *Lexikon der Geographie*

2.9 L

2.9.1 lavice, lavička, berma

Pojem berma se používá pro lavici i v češtině a dokonce ve stejném významu, tj. rovná plocha dávající svahu schodovitou strukturu.

Berme

Trennebene der Böschung (am äußeren Umriss). Schmale, ebene Fläche in einer treppenartig geformten Böschung.

2.10 M

2.10.1 management rizik

Management rizik je oblast zabývající se činnostmi směřujícími k ošetření významných rizik na analyzovaném systému. Samotnému ošetřování rizik předchází kroky jako je identifikace rizik, jejich analýza a kvantifikace a následně hodnocení, které stanoví, zda je nutné riziko snížit či je přijatelné.

Risikomanagement

Unter Risikomanagement versteht man Maßnahmen zur Bewertung, Erkennung, Kontrolle und Überwachung von Risikofaktoren sowie die Einleitung von Gegenmaßnahmen.

2.10.2 materiál vybagrovaný z koryta vodního toku nebo vodního díla

Z vodstev vybagrovaný, sedimentovaný materiál.

Gewässerashaub

Aushub von Sedimenten, der bei der Unterhaltung von Gewässern (Bäche, Flüsse Talsperren,...) anfällt. Er wird auch als Baggergut bezeichnet.

2.10.3 měrný odpor

Vlastnost materiálu klást odpor tečení proudu. Jedná se o veličinu popisující materiál. Elektrický odpor závisí mj. na průřezu a délce vodiče, měrný odpor $1 \Omega\text{m}$ tak má vodič 1m dlouhý s průřezem 1m^2 a elektrickým odporem 1Ω . Srv. elektrický odpor.

Spezifischer Widerstand

Eigenschaft eines Materials dem Stromfluss Widerstand zu leisten. Es handelt sich um eine Größe, mit der das Material beschrieben wird. Der elektrische Widerstand hängt u.a. vom Durschnitt und Länge des Leiters ab, über einen spezifischen Widerstand von $1 \Omega\text{m}$ verfügt somit ein Leiter mit einer Länge von 1 m und einem Durchschnitt von 1m^2 und einem elektrischen Widerstand von 1Ω . Auch Messwiderstand. Vgl. elektrischer Widerstand.

2.10.4 metoda t0

Metoda výpočtu hloubek seismických rozhraní a rychlostí na nich z časů příchodu lomených vln. Předpokládá vrstevnaté prostředí s malými sklony vrstevních ploch (do cca 10°, pro větší sklony rozhraní se významně navyšují chyby v určení hloubek a rychlostí). Pro výpočet rychlostního řezu stačí poměrně malé množství bodů měření (běžně první desítky bodů registrace vln a vyšší jednotky bodů se zdroji energie). *Hagedoorn*

Methode t0 / Plus-Minus-Methode

Verfahren zur Berechnung der Tiefe einer seismischen Schichtgrenze und deren Geschwindigkeiten auf Grundlage der Ankunftszeiten der refraktierten Wellen. Eine geschichtete Umgebung mit geringeren Neigungen der Schichtgrenzen (bis etwa 10°) ist Voraussetzung, bei einer größeren Neigung der Schichtgrenzen nehmen die Fehler zu. Zur Berechnung des Geschwindigkeitsschnitts reicht eine geringe Menge an Messpunkten (in der Regel die ersten Zehn Punkte der Wellenregistrierung und eine größere Anzahl an Punkten für die Wellenerzeugung (Energiequellen)).

2.10.5 mezní stav

Stav stavebního objektu při ztrátě nosnosti / Provozuschopnost (použitelnost) (bezpečnost = 1)

Grenzzustand

Zustand des Bauwerks bei Verlust der Tragfähigkeit/ Gebrauchstauglichkeit (Sicherheit = 1)

2.10.6 mezní stav nosnosti

Stavební konstrukce selže

Grenzzustand der Tragfähigkeit

Bauwerk versagt

2.10.7 mezní stav provozuschopnosti (použitelnosti)

Provoz (využití) již není možný, stabilita je však dostatečná

Grenzzustand der Gebrauchstauglichkeit

Nutzung nicht mehr möglich, aber Standsicherheit ausreichend

2.10.8 modelování vodní bilance

Vodní bilance zájmové oblasti je ovlivňována srážkami, výparem, průsakem, odtokem a retencí. Z těchto parametrů lze sestavit rovnici vodní bilance.

Modellierung des Wasserhaushalts

Der natürliche Wasserhaushalt eines Einzugsgebietes ist charakterisiert durch das Zusammenspiel seiner Hauptparameter Niederschlag, Verdunstung, Versickerung, Abfluss und Rückhalt. Aus diesen Parametern lässt sich eine Bilanz gemäß der Wasserhaushaltsgleichung aufstellen.

2.10.9 monitorovací vrt

Vrt, který slouží pro krátkodobé ověřování stavů hladiny podzemní vody a její jakosti především pod objekty možného znečištění, v místech havárií apod. *Vodní zdroje*

Grundwassermessstelle

Grundwassermessstellen (GWM) sind ausgebaute Bohrlöcher zur Überwachung des Grundwasserstandes und der Grundwasserqualität. *Richtlinie Sicherung und Verwahrung*

2.10.10 multielektrodová odporová metoda, těž odporová tomografie

Geoelektrické měření za použití celé řady konfigurací elektrod tak, aby byly detailně zmapovány změny měrných odporů s hloubkou podél profilu. *Loke & Barker*

Elektrische Widerstandstomografie

Geoelektrische Messung mit mehreren Elektroden, die unterschiedlich angeordnet werden, um so die Änderungen des spezifischen Widerstands in der Tiefe entlang eines Profils detailliert darzustellen.

2.10.11 multikriteriální analýza

Multikriteriální analýza slouží k podpoře rozhodování o komplexních problémech / záležitostech, které jsou ovlivněny mnoha faktory různého druhu.

Multikriterielle Analyse

Multikriterielle Entscheidungsanalyse (MCDA) dient zur Entscheidungsfindung in komplexen Situationen mit vielen Einflussfaktoren oft aus verschiedenen Fachgebieten.

2.10.12 mury (suťové proudy)

Stékání hlinitých a kamenitohlinitých svahových uloženin působením přívalových vod. *Geologie VŠB*

Muren

Durch Wasser verursachter Abgang von Erde und Steinen in abschüssigem Gelände.

2.10.13 Mužákovský vrásový oblouk

Ledovcem narušené vrstvy hnědého uhlí a krajina v Horní Lužici. Geopark UNESCO.

Muskauer Faltenbogen

Glazigen gestörte Braunkohleschichten und Landschaft in der Oberlausitz. UNESCO Geopark.

2.11 N

2.11.1 nadloží, strop dulního díla, nadložní vrstva

Vrstvy nad ložiskem. *Spolek Stříbro*

Hangendes

Schichten über dem Flöz oder über einer festgelegten Schicht, auf die man sich bezieht. Begriff nicht identisch mit „Abraum“. Hangendes = das Hangende *Lexikon Geowissenschaften*

2.11.2 nesoudržná zemina

Jedná se především o písky, písčité štěrky, kamenopísčité suti, různé písčité zvětralin y a materiály, které nejsou stmeleny. Ve většině případů jsou nesoudržné zeminy vhodné pro zakládání staveb. *Olomoucký kraj*

Lockergestein

Lockergestein, nicht verfestigte Schichten aus Ton, Sand etc. Die Bestandteile sind nicht miteinander verkittet oder nur in so geringem Maße, das die Verkittung die Eigenschaften des Bodens nicht prägt. Lockergestein wird in der Bautechnik auch als „Boden“ bezeichnet. *Lexikon Geowissenschaften*

2.12 O

2.12.1 obsah vody

gravimetricky: hmotnost vody vztažená na hmotnost pevné látky
objemově: objem vody v poměru k celkovému objemu

Wassergehalt

gravimetrisch: Masse Wasser pro Masse Feststoff
volumetrisch: Wasservolumen pro Gesamtvolumen

2.12.2 odpor poloisolátoru

Podíl mocnosti polopropustné vrstvy (poloisolátoru) a její hydraulické vodivosti. Zpravidla označován c , dimenze je čas.

Hydraulischer Widerstand

ist der Widerstand einer halbdurchlässigen Schicht gegen die Grundwasserströmung. Definiert als der Quotient aus der Dicke der Deckschicht und deren Durchlässigkeitsbeiwert. Im Allgemeinen als c bezeichnet, mit der Dimension einer Zeiteinheit.

2.12.3 opětovný nárůst hladiny podzemní vody

Zvýšení hladiny podzemní vody v důsledku vypnutí čerpacích zařízení nebo tvorbou podzemních vod, která proudí z podloží a přitéká z nedotčené horniny po uzavření lomu.

Grundwasserwiederanstieg

Erhöhung des Grundwasserstandes infolge Außerbetriebnahme von Entwässerungsanlagen, durch Grundwasserneubildung, durch eine Speisung aus dem Liegenden oder durch das Zuströmen von Grundwasser aus dem Gebirge nach der Stilllegung von Tagebauen. *Glossar LMBV*

2.13 P

2.13.1 piezometrická hladina

Hladina vody v piezometru umístěném v bodě měření.

Standrohrspiegel

Wasserspiegel, der sich im Meßrohr einer Grundwassermeßstelle einstellt.

2.13.2 piezometrická výška

Výška hladiny vody v piezometru umístěném v bodě měření nad srovnávací úrovní. Je to součet geodetické výšky a tlakové výšky v případě, že tlaková výška je kladná.

Standrohrspiegelhöhe

Höhe des Standrohrspiegels als die Summe der geodätischen Höhe des gemessenen Punktes im Grundwasserleiter und der zugehörigen Druckhöhe gemessenen als die Höhe des Standrohrspiegels über dem Messpunkt. Sie wird auch als hydraulische Druckhöhe bezeichnet.

2.13.3 písek

Zemina. Velikost zrn definována normami EN ISO 14688 (ČSN 731001) se pohybuje v rozmezí 0,063 až 2 mm.

Sand

- 1) Angabe zum Korndurchmesser einer Gesteinskomponente, der im Bereich zwischen 0,063-2 mm liegt.
- 2) Ein loses Aggregat von Mineral- oder Gesteinspartikeln entsprechender Größe. Ohne nähere Spezifizierung ist silikatisches Material gemeint.

2.13.4 pískovcové skalní město

Uskupení pískovcových skalních bloků a věží, které jsou od sebe odděleny úzkými uličkami a soutěskami.

Felsenstadt

Gruppierung von Sandsteinfelsen, die voneinander durch enge Gassen und Klüfte getrennt sind.

2.13.5 plasticita

Plasticita (jílu) / Vlastnost vazných púd odlišující od sebe jíl a jemnozrnný písek (silt).

Plastizität

Plastizität (des Tones) / Eigenschaft bindiger Böden zur Unterscheidung von Ton und Schluff

2.13.6 podloží, počva

Vrstvy ležící pod slojí. *OKD*

Liegendes

Schichten unter dem Flöz oder unter einer festgelegten Schicht, auf die man sich bezieht. Auch: Tiefste Ebene des Tagebaus. Liegendes = das Liegende *Lexikon Geowissenschaften*

2.13.7 podzemní dutiny

Chodby (malé sklepy), vzniklé jinou lidskou činností než hornickou.

Unterirdische Hohlräume

Hohlräume unter Tage mit künstlicher oder natürlicher Entstehung *Hohlraum-Verordnung Sachsen*

2.13.8 podzemní stavba (stavebnictví)

Stavební objekt převážně obklopený ze všech stran zemním nebo horninovým prostředím. Jeho užitkový prostor je trvale umístěn většinou svého objemu pod úrovní původního nebo upraveného terénu. Stoky a inženýrské sítě realizované hloubením nejsou za podzemní stavbu považovány. *Horák*

Tiefbau (im Bauwesen)

Gesamtheit aller baulichen Eingriffe in den Untergrund zur Herstellung eines unterirdischen Bauwerks. (z. B. Rohrleitungen, Straßen, Tunnel)

2.13.9 podzemní voda

Podzemní voda je jakákoliv voda v kapalně formě pod zemským povrchem, v pórech a puklinách zemin a hornin, jak v saturované, tak v nesaturované zóně. Podle českého vodního zákona je podzemní voda definována jako přirozeně se vyskytující voda pod zemským povrchem, jen v pásmu nasycení, v přímém styku s horninami.

Grundwasser

unterirdisches Wasser, das die Hohlräume der Erdrinde zusammenhängend ausfüllt und dessen Bewegung nahezu ausschließlich von der Schwerkraft bestimmt wird. *DIN 4049*

2.13.10 pokles (sesednutí)

Náhlé zhroucení pórového prostoru

Sackung

Plötzlicher Zusammenbruch des Porenraums, z.B. infolge Aufsättigung

2.13.11 pokles hladiny podzemní vody

Pod pojmem „pokles hladiny podzemí vody“ se rozumí záměrné nebo samovolné snížení hladiny podzemní vody.

Grundwasserabsenkung

Unter der Grundwasserabsenkung versteht man eine gewollte oder ungewollte Absenkung des Grundwasserspiegels. Das Gegenteil ist eine Grundwasseranreicherung. *Lexikon Geowissenschaften*

2.13.12 poloisolátor

Geologické těleso (zpravidla vrstva), které je ve srovnání se svým okolím málo propustné, které však nelze pokládat za nepropustné. Také polopropustná vrstva.

Grundwasserhemmer

Boden- oder Gesteinskörper, der relativ zu seiner Umgebung nur im geringen Maß wasserdurchlässig ist. *Lexikon Geowissenschaften*

2.13.13 pórové číslo

viz „číslo pórovitosti“

Porenzahl

siehe Hohlraumzahl

2.13.14 pórovitost

Podíl objemu pórů k celkovému objemu porézního prostředí

Hohlraumanteil

Anteil des Hohlraumvolumens bezogen auf das gesamte Volumen. (Porenvolumen pro Gesamtvolumen).

2.13.15 pórový prostor

Ta část porézního prostředí, která je vyplněna tekutinou.

Hohlraum

Der Teil einer Gesteins- oder Bodenmatrix der Wasser oder Gas führen kann.

2.13.16 póry

Vzduchem či vodou vyplněné dutiny v půdě nebo pevné hornině.

Poren

Mit Luft oder Wasser gefüllter Hohlraumanteil von Boden oder Fels.

2.13.17 povrchový důl, povrchové dobývání, lom

V povrchovém dole se uhlí dobývá z uhelných slojí, které se nacházejí ne příliš hluboko pod povrchem. Z povrchu je nutno odvést veškeré nadložní horniny pokrývající uhlí a uložit je někde v blízkosti na tzv. výsypku. V Severočeském hnědouhelné pánevi se označuje jako "lom".

Tagebau

Beim Tagebau erfolgt die Gewinnung von der Tagesoberfläche aus. Die den Rohstoff überlagernden Schichten werden abgeräumt und an anderer Stelle wieder verkippt. Im Nordböhmischem Braunkohlebecken meist als „lom“ bezeichnet. *Glossar LMBV*

2.13.18 přívalová vlna

Pojem z aplikované geologie. Vlna, která vzniká ve chvíli kdy skalní řízení nebo sesuv dosáhne volné vodní hladiny.

Schwallwelle

Angewandte Geologie: Flutwelle, die entsteht, wenn Felsstürze oder Rutschungen eine freie Wasseroberfläche erreichen. *Lexikon Geowissenschaften*

2.13.19 Propad terénu

Selhání stavební konstrukce a okolní zeminy

Geländebruch

Versagen eines Bauwerks und des umgebenden Bodens

2.13.20 propustnost

Hydraulická charakteristika horniny nebo zeminy odvozená z hydraulické vodivosti vztahem $k = (\eta \cdot K) / (\rho \cdot g)$, kde K je hydraulická vodivost, η je viskozita, ρ je hustota tekutiny, g je gravitační zrychlení. Také permeabilita.

Durchlässigkeit

Eigenschaft von Boden oder Fels, Fluide (Flüssigkeiten, Gase) weiterzuleiten. Mit mathematischen Ansätzen wird der Zusammenhang zwischen Fließgeschwindigkeit und den Eigenschaften des Untergrunds erfasst. $k = (\eta \cdot K) / (\rho \cdot g)$ K – Durchlässigkeitsbeiwert, η – Viskosität, ρ – Dichte der Flüssigkeit, g – Fallbeschleunigung.

2.13.21 průsakové vody z hald

Průsakové vody vznikají vlivem srážek, které se po dopadu na haldu částečně vsáknou a protékají uloženým materiálem.

Haldensickerwasser

Sickerwasser ist Regenwasser, das zum Teil auf Halden als anfallender Niederschlag versickert und dabei die abgelagerten Materialien durchfließt.

2.13.22 první nasazení

Čas příchodu první seismické vlny k senzoru (geofonu).

Erstes Eintreffen

Zeit des Eintreffens der ersten seismischen Welle zum Sensor (Geophone). Auch erstes Signal, erster Einsatz, Erstankunft.

2.14 R

2.14.1 recipient

Vodní recipient je vodní útvar do něhož vyúsťují povrchové vody nebo znečištěné odpadní vody. *Wikipedia*

Vorflut(er)

Wasserlauf (Fluß, Bach, Kanal, Graben), über den das aus den Tagebauen gehobene Grubenwasser abgeleitet wird. *Glossar LMBV*

2.14.2 refragovaná vlna

Seismická vlna v gradientovém prostředí se v určité hloubce obrací a vrací zpět k povrchu. Zdánlivá rychlost odečtená z hodochrony odpovídá rychlosti vlny v hloubce maximálního průniku. Refragované vlny se využívají k výpočtu rychlostního modelu při seismické tomografii z povrchu.

Refraktierte Welle

Seismische Welle, die in einem Untergrund mit verschiedenen Schichten von einer Schichtgrenze in einer bestimmten Tiefe zur Oberfläche zurückkehrt und detektiert wird. Die maximale von einem Hodochrone abgelesene Geschwindigkeit entspricht der Geschwindigkeit der Welle in der Tiefe der maximalen Durchdringung. Refraktierte Wellen werden zur Berechnung eines Geschwindigkeitsmodells in der seismischen Tomografie von der Oberfläche aus verwendet. Auch Refraktionswelle, refraktierte Welle.

2.14.3 refrakční seismika

Zjišťování geologické struktury pomocí změn rychlostí šíření čelných či refragovaných vln. Pro výpočet rychlostí se používá časů prvního nasazení.

Refraktionsseismik

Erfassung der geologischen Struktur durch Veränderungen in der Ausbreitung von Kopfwellen oder refraktierten Wellen. Für die Berechnung der Geschwindigkeit werden die Zeiten des ersten Eintreffens verwendet.

2.14.4 rekultivace krajiny

Rekultivace je souhrn zásahů, které mají zahladit nežádoucí antropogenní zásahy do krajiny. Nejčastěji je předmětem rekultivace území postižené těžbou nerostných surovin.

Rekultivierung der Landschaft

Gestaltung der Landschaft nach dem Bergbau. Ziel der Rekultivierung ist es, eine mehrfach nutzbare und ökologisch wertvolle Landschaft zu schaffen. *Glossar LMBV*

2.14.5 rekultivační jezero

Rekultivační jezero je jezero, které vzniklo nebo vzniká během rekultivačních procesů obnovujících přirozený ráz krajiny, která byla narušena důlní nebo jinou činností člověka.

Bergbaufolgesee

Aus einem Restloch, oder einer Tieflage in der Kippe durch Grundwasserwiederanstieg und/oder Flutung entstandener See. Mehrere Begriffe sind üblich, auch Bergbaurestsee, Tagebausee.

2.15 S

2.15.1 sanace po těžbě

Přijetí a realizace opatření k nápravě následků těžby.

Bergbausanierung

Unter diesem Begriff werden alle Maßnahmen, die zur endgültigen Einstellung des Bergwerkbetriebes erforderlich sind, zusammengefasst. Damit umfasst er nicht nur bergrechtliche Tatbestände sondern auch andere Tätigkeiten, die Umwelt und Umwelttechnik betreffen (Wasser, Abfälle, Forst, Naturschutz u.a.). Auch als Sanierungsbergbau bezeichnet.

2.15.2 sedání

Vertikální stlačení v důsledku zvýšení zátěže

Setzung

Vertikale Zusammendrückung infolge Lasterhöhung

2.15.3 sedimentace

Sedimentace je ukládání úlomkovitého, chemogenního nebo biogenního materiálu jako jsou nánosy řek, jezier, moří, ledovců nebo větru gravitací, zejména při vzniku sedimentárních hornin. Uložené nepevněné přírodniny se nazývají sediment.

DBpedia

Sedimentation

Sedimentation bzw. Sedimentierung (von lat. sedimentum = Bodensatz) ist das Ablagern von Teilchen aus Flüssigkeiten oder Gasen unter dem Einfluss der Schwerkraft oder der Zentrifugalkraft.

2.15.4 seismická tomografie (z povrchu)

Metoda výpočtu vertikálních a laterálních změn rychlostí šíření seismických vln v prostředí s vertikálním rychlostním gradientem. Většinou využívá změn časů příchodu refragovaných vln. Vyžaduje velké množství seismických zdrojů (desítky) a přijímačů (desítky) aby bylo dosaženo dobrého pokrytí zkoumané oblasti seismickými paprsky a snížena nejednoznačnost výpočtu. *Nolet*

Seismische Tomografie (von der Oberfläche aus)

Methode zur Berechnung von kleinen vertikalen und lateralen Schwankungen in der Ausbreitungsgeschwindigkeit seismischer Wellen in einer Umgebung mit einem vertikalen Geschwindigkeitsgradienten. Meistens werden die Veränderungen der Zeiten des Eintreffens der refraktierten Wellen genutzt. Die Methode setzt eine hohe Anzahl seismischer Quellen (> 10) und Empfänger (> 10) voraus, um eine gute Abdeckung des Untersuchungsgebietes mit seismischen Strahlen zu erreichen und die Mehrdeutigkeit der Berechnung zu reduzieren.

2.15.5 sesuv

Přemístění horninových hmot po svahu dolů působením gravitace podél definované smykové plochy. (Pohyby masy soudržené horniny nebo půdy na svazích).

Erdrutsch

Versetzung von Gesteinsmassen hangabwärts in Folge der Schwerkraft entlang einer streichenden Scherfläche (Massenbewegung von Fels oder Boden an Böschungen oder Hängen).

2.15.6 sesuvné území / závalové pole, sesuvné pole,

Propad povrchu nad poddolovaným územím.

Bruchfeld

Verbruch an der Erdoberfläche über Abbaufeldern unter Tage

2.15.7 Severočeská hnědouhelná pánev (SHP)

Oblast v severních Čechách, kde se nachází ložiska hnědého uhlí. Jedná se o oblast na území okresů Most, Chomutov, Louny a Teplice.

Nordböhmisches (Nordtschechisches) Braunkohlebecken

Gebiet in Nordböhmen, wo sich Braunkohlelagerstätten befinden, besonders in den Kreisen Most (Brüx), Chomutov (Komotau), Louny und Teplice (Teplitz). Abkürzung in Tschech. : SHP

2.15.8 skalní brána

Přírodní geomorfologický útvar připomínající svým tvarem bránu. Vzniká erozí hornin poblíž diskontinuit díky interakci mezi erozí a velikostí zatížení nadloží. Zatížení je v oblasti diskontinuity nižší a tudíž tato oblast eroduje rychleji, což vede k rozšiřování diskontinuity a vytvoření skalní brány.

Felsentor

Ein natürliches, an ein Tor oder Brücke erinnerndes geomorphologisches Gebilde. Entsteht durch Erosion des Fels durch unterschiedliche Prozesse, zum Beispiel das unterfließen durch einen Fluss, in Folge von Diskontinuitäten und folgenden Wechselwirkungen zwischen der Geschwindigkeit der Erosion und dem Maß der Belastung, die im Bereich der Diskontinuität geringer ist und somit schneller erodiert.

2.15.9 skalní hornina

Nehomogenní minerálové asociace vytvářející nezávislé jednotky zemské kůry a pláště. Musí existovat propojení mezi mineralogií a geologickým procesem. (Agregáty z minerálů a příměsí).

Gestein

Gestein, natürliches Gemisch von Mineralen und/oder Gesteinsbruchstücken und/oder organischen Bestandteilen, das selbständige Einheiten der Erdkruste und des Erdmantels bildet. *Lexikon der Geographie*

2.15.10 sloj

Ložisko užitékového nerostu sedimentárního (usazeného) původu, které má větší plošnou rozlohu a deskovitý tvar. *OKD*

Flöz

Bodenschicht oder Gesteinsschicht, die einen nutzbaren Rohstoff enthält und sedimentär entstanden ist, z.B. Braunkohlenflöz, Kaliflöz, Kupferschieferflöz. *Glossar LMBV*

2.15.11 smyková pevnost

Pevnost půdy v důsledku tření a kohéze

Scherfestigkeit

Festigkeit des Bodens infolge Reibung und Kohäsion

2.15.12 stav

Klasifikace pevnosti půdy v závislosti na hustotě a obsahu vody

Zustand

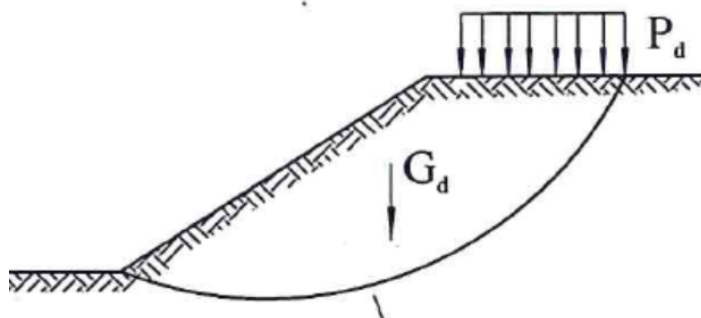
Einordnung der Festigkeit eines Bodens in Abhängigkeit von Dichte und Wassergehalt

2.15.13 svah

Svah je forma nakloněného terénu, který se vyskytuje okolo vyvýšených míst.

Böschung

künstlich hergestellte, geneigte Geländeoberfläche (natürlich entstanden: Hang)

Obrázek převzatý z KATZENBACH

2.15.14 svahový pohyb

Jedná se o pohyb materiálu dolů po svahu účinky gravitace, bez působení tekoucí vody, ledu nebo větru.

Rutschung

Naturbedingtes Abgleiten, Bewegen oder Abstürzen von Gesteins- oder Erdmassen. Auch Erdrutsch (Lockergestein) oder Felssturz (Festgestein) genannt.

2.15.15 systém odvodnění dolu / lomu

Čerpání a odvádění podzemní vody za účelem odvodnění lomů a šachet.

Sümpfung

Heben und Ableiten von Grundwasser zur Trockenhaltung der Tagebaue und Schächte. *Glossar LMBV*

2.16 Š

2.16.1 štěrčík, hrubý písek

Zemina. Velikost zrn definována normami EN ISO 14688 (ČSN 731001). Podle oblasti využití může mít buď oválná (zaoblená) nebo ostrohranná (angulární) zrna, která dosahují průměru mezi 2 mm a 63 mm.

Kies

Korngröße nach DIN 4022 (EN ISO 14688). Je nach Anwendungsgebiet gerundete oder auch kantige Gesteins- oder Mineralkörner, die einen Korndurchmesser zwischen 2 mm und 63 mm aufweisen.

2.16.2 štěrk

Ve stavebnictví se jako štěrk označují ostrohranné minerální úlomky s velikostí zrn mezi 32 a 63 mm s nejčastějším využitím při stavbě komunikací. V Inženýrské geologii jde o stavebně technické označení pro úlomky minerálů.

Schotter

Im Bauwesen bezeichnet man als Schotter kantige, gebrochene Mineralstoffe mit einer Korngröße zwischen 32 und 63 mm, meistens zur Verwendung im Straßenbau. Ingenieurgeologie: bautechnische Bezeichnung für gebrochene Mineralstoffe. *Lexikon Geowissenschaften*

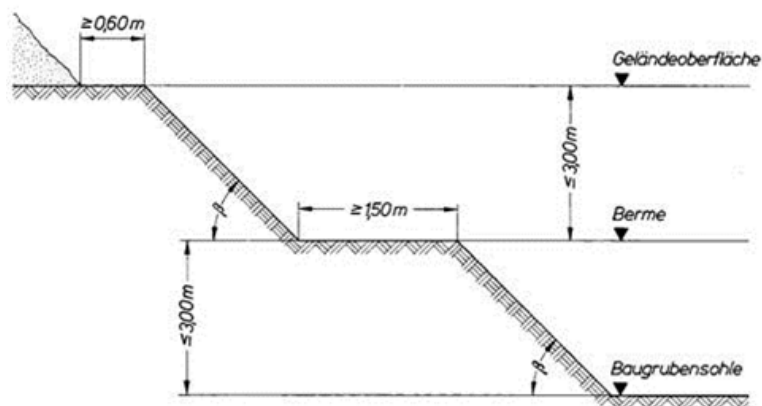
2.17 T

2.17.1 terasovitý (stupňovitý) svah

Soustava dvou nebo více svahů oddělených přínáležejícími lavicemi.

Böschungssystem

aus zwei oder mehreren Böschungen gebildetes System mit den dazugehörigen Trennebenen (siehe Berme).

2.17.2 těžební krajina

Krajina formovaná reps. narušená povrchovou i podpovrchovou těžbou nerostných surovin.

Bergbaufolgelandschaft

in großräumigen Gebieten des Bergbaus während des Abbaus oder nach dessen Ende entstehende oder entwickelte Landschaft.

2.18 U

2.18.1 údržba systémů

Údržba systémů je soubor činností, jejichž cílem je eliminovat nebo oddálit výskyt nežádoucí události. V případě výskytu nežádoucí události má za úkol zajištění rychlé obnovy funkce tohoto systému.

Systemwartung

Kontrolle und Erhaltung der Funktionstüchtigkeit; Überprüfung aller Funktionen zur Entdeckung aller Aussfälle; Arbeiten zur Verhinderung von Verschleiß- und Driftausfällen; Überholungsarbeiten zur Verlängerung der Brauchbarkeitsdauer

2.18.2 úhel tření

Parametr pro výpočet smykové pevnosti

Reibungswinkel

Kennwert zur Beschreibung der Scherfestigkeit

2.18.3 úložná hustota vrstev (hutnost půdy, uvrstvení půdy)

Popis stavu nevazných půd

Lagerungsdichte

Zustandsbeschreibung nichtbindiger Böden

2.19 V

2.19.1 velkolom

Obecně používaný pojem pro velké povrchové doly. V Německu se začal se využívat od r. 1920.

Großtagebau

Begriff üblicherweise für große, komplexe Tagebaue zur Gewinnung von Bodenschätzen. Beginnend ab 1920 in Deutschland bei denen kontinuierliche technologische Abläufe zum Einsatz kommen.

2.19.2 vnitřní výsypka

Vnitřní výsypka představuje objekt sypaných zemin a hornin ve vnitřním prostoru lomu, tj. jeho vytěžené části. *Vávrová*

Kippe

Ablagerung von Abraum im abgebauten Bereich des Tagebaus (Innenkippe) oder außerhalb im Bereich eines anderen Tagebaus (Außenkippe), die Kippenbasis liegt im Abbauraum. *Glossar LMBV*

2.19.3 volná hladina podzemní vody

Výška hladiny podzemní vody ve studni nebo ve vrtu po dosažení rovnováhy s atmosférickým tlakem.

Grundwasserspiegel, freier

Stand des Grundwassers in Brunnen oder Bohrungen nach Druckausgleich gegenüber dem Luftdruck *Jordan: Hydrogeologie*

2.19.4 využití důlních vod, využití podzemní vody

Důlními vodami jsou všechny podzemní, povrchové a srážkové vody, které vnikly do hlubinných nebo povrchových důlních prostorů bez ohledu na to, zda se tak stalo průsakem nebo gravitací z nadloží, podloží nebo boku nebo prostým vtékáním srážkové vody, a to až do jejich spojení s jinými stálými povrchovými nebo podzemními vodami.

Nutzung von Grubenwässern, Nutzung von Grundwasser

Grubenwasser ist das aus Tagebauen, Schächten oder Stollen gehobene Wasser.

2.20 Z

2.20.1 zatápění zbytkové jámy

Plánované zaplnění důlního díla nebo zbytkové jámy opětovným nástupem hladiny podzemní vody nebo přivedením vody odjinud.

Tagebauflutung

Planmäßiges Volllaufen eines Grubenbaues oder Restlochs durch Wiederanstieg des Grundwassers oder durch Zuführung von Fremdwasser. *Glossar LMBV*

2.20.2 zbytková jáma

Jáma zůstávající po ukončení těžby surovin.

Restloch

Nach Abschluss der Gewinnung von Rohstoffen dauerhaft verbleibender oberirdischer Hohlraum, der durch gewachsene und/oder gekippte Böschungen bzw. Böschungssysteme begrenzt ist. Dieser Hohlraum im Tagebau verbleibt infolge des Massendefizits. *Glossar LMBV*

2.20.3 zdánlivý měrný odpor

Zdánlivý měrný odpor se používá k popisu nehomogenního prostředí. Je číselně roven měrnému odporu homogenního izotropního prostředí, ve kterém by stejným uspořádáním elektrod bylo při stejném proudu měřeno stejné napětí. V případě stejnosměrného proudu je zdánlivý měrný odpor, ρ_z , dle Ohmova zákona roven poměru měřeného napětí V a proudu I násobeného konstantou uspořádání k : $\rho_z = kV/I$. Jednotkou je Ohmmetr, Ωm .

Scheinbarer spezifischer Widerstand

Spezifischer Widerstand einer homogenen isotropen Umgebung, in der durch dieselbe Anordnung von Elektroden unter demselben Strom dieselbe Spannung gemessen würde. Bei Gleichstrom ist dem Ohm'schen Gesetz nach der scheinbare spezifische Widerstand ρ_z dem Verhältnis der gemessenen Spannung V und des Stroms I multipliziert durch die Konstante der Anordnung k : $\rho_z = kV/I$ gleich. Die Einheit ist ein Ohmmeter, Ωm . Auch scheinbarer Messwiderstand.

2.20.4 zemina

Přirozeně se vyskytující materiál tvořící svrchní část zemské kůry, sestávající se ze zrn (minerálů, úlomků hornin nebo organických látek), které od sebe mohou být snadno mechanicky odděleny a z proměnlivého obsahu vody a vzduchu mezi zrny. Pojem „půda“ je používán jako souhrnné označení látek, skládajících se ze směsi pevných částic různé velikosti a kapalných a plyných látek. Přesná definice se liší v závislosti na oboru:

- půdní mechanika: všechny směsi zrn o velikostech menších, nežli 63 mm (jíl, silt, písek, štěrk, kameny, bahno, rašelina), rovněž uměle vytvořené částice (recyklace, drcení, MBA)
- pedologie: přirozené usazeniny svrchní živé půdní zóny (jíl, silt, písek, humus)
- geologie: přirozené a antropogenní usazeniny až do velkých hloubek

Boden

Natürlich vorkommendes Material, durch das der obere Bereich der Erdkruste gebildet wird, bestehend aus Partikeln (Minerale, Bruchstücke von Gesteinen oder organischen Stoffe) und einem variablen Gehalt an Wasser und Luft. Die genaue Definition unterscheidet sich fachspezifisch:

- Bodenmechanik: alle Kornmischungen mit Größen kleiner 63 mm (Ton, Schluff, Sand, Kies, Steine, Mudde, Torf), auch künstlich hergestellte Partikel (Recycling, Brechkorn, MBA)
- Bodenkunde: natürliche Ablagerungen der oberen belebten Bodenzone (Ton, Schluff, Sand, Humus)

- Geologie: natürliche und anthropogene Ablagerungen bis in große Tiefen.

2.20.5 ztekucení

Náhlá ztráta smykové pevnosti vodou nasycených půd

Verflüssigung

Plötzlicher Verlust der Scherfestigkeit wassergeättigter Böden

2.20.6 zvětrávání

Rozpad či alterace hornin doprovázená změnami ve složení minerálů a hornin působením povrchových činitelů, tj. atmosféry, vody, ledu, kolísání teploty, činností organismů. (Proces rozvolňování hornin přímo na místě.)

Verwitterung

Zerfall oder Alteration von Gesteinen, begleitet durch Veränderungen in der Zusammensetzung der Minerale und Gesteine durch Auswirkungen oberflächiger Einflussgrößen, d.h. der Atmosphäre, des Wassers, des Eises, der Temperaturschwankungen, Tätigkeit von Organismen. (Prozess der Entfestigung von Fels an Ort und Stelle).

2.20.7 zvodeň

Těleso podzemní vody (v aquiferu).

Grundwasserkörper

Körper im Grundwasserraum; mit Grundwasser erfülltes Volumen.

3 Quellennachweis - Použité prameny

- *Adamovič, J., Mikuláš, R., Čilek, V.* (2010): Atlas pískovcových skalních měst České a Slovenské republiky: geologie a geomorfologie. 1. vydání, Academia, Praha, 459 str. ISBN 978-80-200-1773-4
- *Benkovič, P.:* Nejsou to odpady jak, je známe, dostupné z <https://odpady-online.cz/nejsou-to-odpady-jak-je-zname/>, vid. 1/2019
- *Computerworld:* Fuzzy logika usnadňuje práci s informacemi, dostupné z <http://computerworld.cz/archiv/fuzzy-logika-usnadnuje-praci-s-informacemi-22379>, vid. 1/2019
- *ČEZ:* Výkladový slovník energetiky – Hlubinný důl, dostupné z https://www.cez.cz/edee/content/file/static/encyklopedie/vykladovy-slovník-energetiky/hesla/hlub_dul.html, vid. 1/2019
- *DBpedia:* dostupné z [http://dbpedia.lmcloud.vse.cz/page/Sedimentace_\(geologie\)](http://dbpedia.lmcloud.vse.cz/page/Sedimentace_(geologie)), vid. 1/2019
- *Geologie VŠB:* Klasifikace a charakteristika svahových pohybů, dostupné z http://geologie.vsb.cz/svade/Text/2_klasifikace.htm, vid. 1/2019
- *Glossar LMBV:* Glossar der LMBV GmbH (Lausitzer und Mitteldeutsche Bergbau-Verwaltungsgesellschaft mbH Senftenberg), Stand: April 2018. Im Internet unter: <https://www.lmbv.de/index.php/Glossar.html>
- *Hagedoorn, J. G.* (1959): The plus-minus method of interpreting seismic refraction sections. *Geophysical Prospecting*, 7, 158–182
- *Hohlraum-Verordnung:* Sächsische Hohlraum-Verordnung; 20.12.2012
- *Horák, V.:* Podzemní stavby, dostupné z <http://lences.cz/domains/lences.cz/skola/subory/Skripta/BF06-Podzemni%20stavby/oporypodzemni%C3%AD1.pdf>, vid. 1/2019
- *Jordan Weder:* Hydrogeologie – Grundlagen und Methoden ... , Enke-Verlag Stuttgart 1995
- *Katzenbach, Rolf:* Studienunterlagen Geotechnik, Teil VII; TU Darmstadt, Institut für Geotechnik; 29.09.2011
- *Lexikon der Geographie:* Stand April 2018. Im Internet unter: <https://www.spektrum.de/lexikon/geographie/>
- *Lexikon Geowissenschaften:* Stand 2000. Im Internet unter: <https://www.spektrum.de/lexikon/geowissenschaften/>
- *Loke, M.H. and Barker, R.D.* (1996): Rapid least-squares inversion of apparent resistivity pseudosections using a quasi-Newton method. *Geophysical Prospecting*, 44, 131–152
- *Metodika MŽP:* Základní principy Hydrogeologie, dostupné z [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/metodiky_ekologicke_zateze/\\$FILE/OES-Hg_pirucka_TT-20100801.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/metodiky_ekologicke_zateze/$FILE/OES-Hg_pirucka_TT-20100801.pdf), vid. 1/2019
- *Migoń, P., Duszyński, F., Goudie, A.S.* (2017): Rock cities and ruiniform relief: Forms – processes – terminology. *Earth-Science Reviews* 171, doi: 10.1016/j.earscirev.2017.05.012

- *Nolet G.* (2008): A Breviary of Seismic Tomography. Cambridge University Press, New York, USA. ISBN-13 978-0-521-88244-6
- *OKD: Malý hornický slovník*, dostupné z <https://www.okd.cz/cs/tezime-uhli/maly-hornicky-slovník>, vid. 1/2019
- *Olomoucký kraj: Elektronická učebnice – Základová půda, druhy a vlastnosti zemin*, dostupné z <https://eluc.kr-olomoucky.cz/verejne/lekce/2132>, vid. 1/2019
- *Petránek, J.*: On-line Geologická encyklopedie, dostupné z <http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?kolektor>, vid. 1/2019
- *Richtlinie Geotechnische Sicherheit*: LBGR des Landes Brandenburg; Juli 2014.
- *Richtlinie Sicherung und Verwahrung*: (Sicherung und Verwahrung von Filterbrunnen, Fallfiltern sowie Grundwassermessstellen); LBGR des Landes Brandenburg; Dez. 2017.
- *Řihošek, J., Slavík, M., Bruthans, J., Filippi, M.* (in press): Evolution of natural rock arches: A realistic small-scale experiment. *Geology*
- *Spolek Stříbro: Hornický slovník*, dostupné z <https://www.hornickyspolekstibro.cz/dokumenty/hornicky-slovník.pdf>, vid. 1/2019
- *UPOL*: dostupné z <https://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/Smolova-2010/lexikon/fluvialni/strz.html>, vid. 1/2019
- *Vávrová, A.*: Historický rozvoj spontánní vegetace na výsypkách v okolí sokolova (Bakalářská práce), 2010
- *Vodní zdroje: Průzkumné vrty*, dostupné z <https://www.vodnizdroje.cz/pruzkumne-vrty>, vid. 1/2019
- *Vondráková, K.*: Co dělá skládka když spí?, dostupné z <https://www.vscht.cz/popularizace/doktorandi-pisou/38870>, vid. 1/2019
- *Wikipedia*: Recipient (vodohospodářství), dostupné na [https://cs.wikipedia.org/wiki/Recipient_\(vodohospod%C3%A1%C5%99stv%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Recipient_(vodohospod%C3%A1%C5%99stv%C3%AD)), vid. 1/2019